

A világhírű kerékpár.
Főképviselet Magyarországra részére: 7660
Fodor Károly és Társa, Budapest, V., Erzsébet-tér 17.
Pope Mfg. Co., gyárosok, Hartford, Conn.

KIRÁLYNŐ-ARCZGRÉME,
legjobbnak ismert arczszépítő a vilagon.

Ezen arczgréme a legrovidebb idő alatt eltávolítja az arczról minden bőrtisztatlanságot, a m. szepők, pőcsenek, miteszer stb. a azt bővére és üdév teszi. Teljesen ártalmatlan. **Egy üvegegy 70 kr., készlet-árcza szappan 1 árb 50 kr. — Királynő-hőlgypor fehér, róza és krém szinben 1 doboz 70 krajczár. Székul-ési fraktár:**
Temesváry József
A nyugaló-gyógyszertára
Zombor, Jókai-tér 2.
Budapest Török József gyógy-szertárban, Király-utca 12. sz.

Miért?

Mindinkább hozzászokik mindenki ahhoz, hogy reggelhez ne kávét vagy teát, hanem Van Houten kakaót szolgáljanak fel neki. S miért? A magyarázata egyszerű! Azért, mert a Van Houten kakaó frissít és erősít, nincs benne semmi a kávé káros hatásától és mert a jó kakaó — és ez a fő — tápláló és izomképző. Mindezek az előnyök mellett még a kakaó, vagyis az igazán jó kakaó, a milyen a Van Houten kakaó, rendkívül olcsó. Egy kávéskanállal elég egy csésze Van Houten kakaó készítéséhez. Zamatos, könnyen emészthető ital.

**„A világ legjobb sámfája“
FÖLDVÁRY IMRE**

férfi divat és fehérmemű raktárában. **párja**
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7719
Férfi ingek, Jäger-áruk, vadász és sport-cizmek dús választékban kaphatók.
Kesttyűk és Nyakkendők.

frt 1.50

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkittünőbb, teljesen ártalmatlan, vegyíztá és zairmentes készítmény a 7502

Margit Crème.

Rövid idő alatt szünteti szepőköt, májfoltot, pattanást, bőrtakát (mit-esser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még káros egyéneknek is tölde jócs arczszin kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hőlgypor 60 kr. 3 szinben. Margit szappan 35 kr. Margit fogpép (Zahn-pasta) 50 kr.
Készítő FÖLDES gyógszertára,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Fóraktár: **Török József gyógszertára,** Budapest Király-utca 12.

BEM és PETŐFI

Nagy körkép a szabadságharczról
Festette: Vágó, Styka, Spányi. 7620
Látható reggel 9 órától. Este villamos fényvel.
Aréna-út 70. Városliget. — Belépődíj 50 kr.

24. SZÁM. 1898. BUDAPEST, JUNIUS 12. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és f. egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 frt félévre — 2.50 Külföldi előfizetéseken a postailag meghatározott viteldíj is esatolandó.

GARAY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

TOLNAMEGYE Ielkes közönsége fényesen leróttá úgy a maga, mint a nemzet halálját és elismerését azon jeles költő iránt, a kit Szezárd városa büszkén vall szülöttének, s a ki a mily disse volt e század második negyedében a magyar irodalomnak, épen oly marandó emléket biztosított magának irodalmunk történetében. Tolnamegye ércszobrot emelt Garay Jánosnak s ezzel magához méltólag gya-

rapította azon még mindig nem nagy számú műemlékeink sorát, melyek a magyar szellem kiválóbb tolmácsainak: költőknek, tudósoknak, művészeknek emlékezetét hivatják megőrizni s fontartani a késő nemzedékek számára is.
A szoborállítás eszméjét, mint tudjuk, Tolnamegye közéletének egykori jelese, Bartal György penidítette meg még 1860-ban. A lelkes indítvány általános meleg fogadtatásra talált, de a szükséges költségek előteremtése nem ment oly könnyen, mint az érdeklődés fölkeltése. Mintegy

35 esztendő telt el, míg a szoborállító-bizottság buzgósága annyit gyűjthetett, hogy az eszmének a megtestesítését munkába vehesse. A kirtartás végre győzött, s ma már ott áll a diszes szobor Szezárd főterén, a Garay-téren, arczszal épen szülöháza felé fordulva s fennen hirdetve, hogy a magyar meg tudja becsülni a haza és nemzet iránt érdemeket szerzett jeles fiat.

A művésziglet alkotott szobor ünnepes leplezése a mult vasárnap, június 5-én ment végbe Szezárdon a legkedvezőbb időben. Az ünne-

Első es. és kir. ostrák-magyar kizárólag szab.
HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR
Kronsteiner Károly Bécs, III., Hauptstrasse 120. (saját házában),
Az arany éremmel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, es. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya, és gyári társulatok, építési vállalatok, ép-tömesterek, ugyszintén gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E homlokzat-fest. kek, melyek mézben feloldhatók, száraz állapotban poralakban és 40 különböző mintában különint 16 krtól felfelé szállíthatnak, és a mi a festékek szirtisztaságát illeti, azonos az olajfestékekkel. — **Mintakártya, ugyszintén használati utasítás kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.** 7645

Z. BÁRDI GABI GRÓFNÉ

Ő méltó'ega — elismert fővárosi szépség — legkedveltebb toltette-cikkkel:
SATANELLA-HÖLGYPOR (fehér, róza és krém) és **SATANELLA-CRÉM** (baj, szépség, üde és hűvös arcz ason-nali elöltítésére!)
A kettő együtt is és külön-külön használható! Amnyiban különbözik a többi készítményektől, hogy használhat minden időben abban lehet használni — a nőknél — hogy a legkisebb foltot vagy ráncot hagyja maga után. Nem mar és nem éget!
SATANELLA-HAJSZESZ mely a haj-hullást akkor is megszünteti, ha az a legnagyobb betegségek következménye; hajnövést elősegíti; moly nem bántja, hajtörés és kopakopás nem létezik. Egyedül ké-sztő: **Erényi Béla** gyógszertára Szabadkaiúton (Pest). Főraktár: **Török József** Király-utca, **Molnár és Moser** Koronaherceg-utca, **Lux Mihály** Museum-körút, **Majthényi Béla** Egyetem-utca.
Ára 1 forint.

CSÁSZÁRFÜRDŐ.

A főváros legnagyobb fürdőintézete, több mint 11 hőforrással (27.5—65.5° C.) rendelkezik 80 öltözővel, 1 forró és 2 langyos medence. Gőzkamra (43—46°). Zuhany-kamra. Hűd medence.
Izzapfürdő elkülönítve hölgyek és urak részére. Fedett nőtiszoda. Urinszoda 1860□m. A kontinens legnagyobb intézete. Tükörfürdők. Török-fürdők. Márvány-, porcellán és kád-fürdők.
Gyógyhely 200 jól berendezett szobával.
Aranyékos park.

Jod-forrás Hall fürdőhely.

Felső-Ausztriában.
A kontinens legerősebb Jod-forrása görvény és azon általános és különleges kör ellen, a melynél a jód fontos gyógyhatányt képez. Kirtinó fürdőberendezések (Fürdő és ivókúra, begöngyölések, belégzések, massage, kefyr). Igen kedvező klimatikus viszonyok. — Vasutállomás, Utirány Linz a D. vagy Steyr-on át.
Idény május 15-től szeptember 30-ig. 7644
(Fürdők május 1-től—15-ig is szolgáltatnak.)
Kimerítő prospectusok többféle nyelveken a fürdő-gondnokságtól Bad Hall-ban kérendők.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legtisztább égetnyas
SAVANYU-KÚT

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemű bőrelszarvasodás, ellen. A hatásért jótállás vállalatik.
SCHWENK L. gyógyszerész
MEIDLING — BÉCS.
Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell.
Gyógyszertárakban vásárlandó.
Főraktár: Budapest, Király-utca 12. szám **TÖRÖK JÓZSEF** gyógszertárában.

VALÓDI
Ára csomagonként 25 krajczár (50 fillér) 500 gramm.
Kathreiner-féle
Kneipp maláta kávé
egész szemekben.
Kathreiner-féle maláta-kávé gyárak Bécs-München

Saját érdekünkben csakis ezen eredeti csomagokat kérjük és fogadjuk el.

6 arany, 15 ezüst érem, 30 tisztelet és előismerő oklevél.
Kwizda-féle
korneuburgi
marha-táppor.
Veterin-átiatikai szer lovak, szarvasmarhák és juhok számára.
43 esztendő óta a legtöbb istállóban kirtinó sikerrel alkalmaztatik a táplálkozás kedv kiképzésére, rossz emésztésű, a tehének tejének bővítésére és jobb tétele ezáltal.
Ar: 1/2 doboz 75 kr., 1/2 doboz 35 kr.
Csupán a feletti védjeggyel ellátva valódi és kapható minden gyógszertárban és gyógszertárakban.
Kwizda Ferencz Joh.
es. és kir. ostrák-magyar és román kir. és bolg. fejed. udv. szállító.
Kerületi gyógszertáránál Korneuburg, Bécs mellett.

A GARAY-SZOBOR LELEPLEZŐ ÜNNEPELYE SZEGÉRDON. — Weinwurm Antal fényképe.

hez méltó nagy közönség gyűlt össze ez alkalomra az ékesen földszített városba. Tolnamegye előkelősége, valamint a környék egyszerű népe is tömegesen sereglett össze, hogy tanúja és részese legyen a hazai irodalom és művészet e kegyetes ünnepének. A fővárosból is szép számmal érkeztek előkelő vendégek, így nevezetesen a kormány részéről Perczel Dezső belügyminiszter, Tolnamegye egykori alispánja, ki oly tevékeny részt vett Garay szobrának létesítésében, továbbá az Akadémia képviselőiben Lévy József, a budapesti egyetem és a Nemzeti szövetség részéről dr. Herczegh Mihály rektor, a Kisfaludy-Társaság részéről Jakab Ödön és Ábrányi Emil, a Petőfi-Társaság képviselőiben Kenedi Géza, a Nemzeti Salon részéről Hock János orsz. képviselő, a Budapesti Ujságírók egyesületének és az Otthon írói körnek küldöttei Ferenczy József, Garay életírója, Váradi Antal, a Garayt dicsőítő ódára hirdetett pályázat nyertese, több budapesti művész, úgymint Telepi Károly, Kimnach László, Holló Barnabás, Kallós Ede, Paur Géza, Pártos Gyula és természetesen a szobor megalkotója, Szárnovszky Ferencz, továbbá Kammerer Ernő, Boda Vilmos, Rátkay László és Szluha István orsz. képviselők. Megjelent az ünnepélyre Garay János 81 éves özvegye és leánya, *Gizella* is, kik szintén Budapestről, mostani rendes lakóhelyükről érkeztek s kiket a szoborállító bizottság nagy kitüntetéssel fogadott; ugyancsak ott volt Garay Antal, a költő özvegye, családjával együtt.

A leleplezés délelőtt 10 órakor történt a szép és tágas Garay-téren, melynek épen a közepére állították föl a költő szobrát. A tér két oldalán tribünök voltak elhelyezve, de a közönség nemcsak ezeket és a tér többi részét, hanem még a környező emeletes házak erkélyeit, ablakait, sőt a tetőit is zsúfolásig megszállotta. A szobor előtt díszelmény volt, melyen Perczel miniszter, gróf Széchenyi Sándor tolnai főispán, Tolnamegye orsz. képviselői és az irodalmi társaságok küldöttei helyezkedtek el. Az ünnepélyt *Fürdő* Vilmos nyitotta meg, előadván a szobor keletkezésének történetét, elismerő szavakkal méltatván Szárnovszky Ferencznek művészi érdemeit. Ő utána Rátkay László orsz. képviselő tartott Garayról emlékbeszédet, mire a lepel lehullott a szoborról; majd Várady Antal lépett elő s szavalt el ez alkalomra írt ódáját. Erre a küldöttek tették le a szobor alapzatára koszorúkat beszédek kíséretében, melyek közt első volt az ősz hajú, de még mindig fiatal lelkű Lévy Józsefnek az Akadémia koszorúját magyarázó szép beszéde; utána Jakab Ödön szolt a Kisfaludy-társaság nevében, Hock János a Nemzeti Salon nevében határos beszédben, stb. Szintén nagy hatást tettek Tolnamegye főjegyzőjének, *Simontics* Elemérnek lelkes szavai, melyekkel a megye koszorúját helyezte el a szobor előtt. A megkoszorúzás hosszú és meghatározó szertartása után dr. *Hirling* Ádám, Szegvár főjegyzője a város nevében köszönettel átvette megőrzés és örök gondozás végett a szobrot, s ez után a Hymnusz eléneklésével ért véget a minden részletében sikerült leleplező ünnepély; de a tér csak sokára és lassanként ürült ki, mert mindenki közelről is meg akarta szemlélni az általános tetszést aratott szobrot. A «Szegvár» című vendéglő disztermben tartott lakoma fejezte be a nap ünnepét.

VADRÓZSÁK.

Ót akácza.

Az én rózsám udvarába
Zöld leveles őt akácza,
Mint megannyi ölelő kar,
Úgy hajlik le minden ága.

Atöleli a kis házat,
Ráborúl a galambdúcra;
Egy ága meg, mintha varna,
Kihajlik a gyalogútra.

Úgy szeretem azt az őt fát
Ölelgető lombkarjáért!
Úgy szeretem azért az egy
Hivogató zöld gallyáért!

A szegvárdi Garay-szobor a leleplezés előtt.

Gyere, kedves . . .

Gyere, kedves, pihenünk meg
Itt a domboldalon,
Ringassuk el a lelkünket
A pacsirtadalon.

Nézd, hogy lebeg, egyre feljebb
Levegőgég kékjén,
De hű szive még onnan is
Mindig ott csügg fészken.

Én is, én is így dalolok
Fészken csüggő szívvel:
Nem törődöm a vakító
Ragyogással, színnel.

Többet ér a nagyvilágnál
Egy puha kis fészek . . .
Mikor magam kidaloltam,
Én is odatérek.

A legszebb ösvény.

Egy kis gyalogút visz
Közte meg kékszemű
Tarka mezőn által,
Búzavirág nevet . . .
Jobbról is, balról is
Fölöttem pacsirta
Beszögve virággal.
Zengi be az eget.

Amott bólogat egy
Másmint is van madár
Harmatos vadrózsa.
S lepke a virágon,
Aranyzárnyú lepke
De ilyen, tudom, nincs
Most szállott fel róla.
Széles e világon.

Emitt a sok pipacs,
Nincs ennél szebb ösvény
Mint egy piros szőnyeg;
Hegyen, völgyön, réten,
Tán tündérek szótták
Talan az angyalok
A tarka mezőnek.
Jártak erre régen.

Ez vezet engem is,
Ez a mennyországba:
Kedves angyalomnak
Ölelő karjába.

De szép mező!

De szép mező, jaj, de tarka!
De sok virág nevet rajta!
Köss egy szép bokrétát,
Én legszebb virágom!
Dalolj is, mint az a
Kis madár az ágon.

Bokrétánknak, nézd, hogy örül!
Most pipacsos fűzzük körül,
Égő szerelemmel,
Piros vadrózsával,
Örökös hűséggel,
Kék búzavirággal.

Látod-e, galambom . . .

Látod-e, galambom,
Hogy hervad a róna!
Vándorol a fecske,
Hulladoz a róza.

Szerelmünk nem száll el
Fecskével, golyával,
Nem hull le, nem hull le
A hulló rózsával.

Pósa Lajos.

ZICHY ANTAL IFJÚKORI ARCZKÉPE.

Zichy Mihály rajza.

A közelebb elhunyt Zichy Antalnak egy ifjúkori arczképét van alkalmunk olvasóinknak bemutatni. Ez arczképét a boldogult özvegy, Zichy Mihály hírneves festőnk rajzolta természet után, még serdülő korában, a ma 75-ik életévében levő Fáy Ferencz úr tanúsítása szerint 1840-ben. Az eredeti rajzot, mint igen hű arczképet, maga Zichy Mihály szintén még akkor ajándékozta Fáy Ferencznek, ki aztán mind máig megőrizte s most félkérésünkre szíves volt közölni a rajzunkat átengedni. Az arczkép Zichy Antal már meglelt ifjú korában ábrázolja, kifejezve vonásaiban azt a komolyságot és hideg természetet, mely már gyermekkorában is jellemző tulajdona volt; de egyszersmind érdekes bizonyossága annak a művészi képességnek is, melylyel Zichy Mihály meg volt áldva s a melynek teljes kifejlődése később a jelen kor legkitünőbb festőművészei közé emelte.

MÁRIA LUDOVICA CSÁSZÁRNÉRÓL.

Laxenburgban, egy nagy teremben, diadémmal díszítve egy fehér ruhás ifjú nő arczépe látható, mely Ferencz császár második neje, Mária Ludovika vonásait örökíti meg. A koronás és szőnyeg egyéniségével, ki Ausztria legválságosabb idejében nem kis mértékben folyt be a monarchia politikájára irányására, tüzetes monografiák foglalkoznak. Wertheimer, Helfert s mások tollából, de legközvetlenebb jellemrajzát Guglia szolgáltatja újabbban, ki előtti a tudomány és irodalom törekvései iránt élénk érzellemmel bíró Ferencz Ferdinánd trónörökös megnyitotta az Este-család nagybecsű levéltárát, mely egész sorozatot tartalmaz Mária Ludovika sajátkezű leveleiből.

Ferencz császár már 22 éves korában elvesztette első feleségét, württembergi Erzsébetet. Alig hat hónapra rá újra megnősült, nőül véve a nápolyi Mária Teréziát. Egykoriak emlékezetében sokáig élt az egyszerű és házias fejedelmő alakja, a mint a kora reggeli órában, egyszerű reggeli főkötőskével, könnyű selyem felsőben, úgynevezett Flandernben, melyet ebben az időben általánosan használtak pongyolának, nyaka körül gyöles kendővel, mint egy akármilyen polgárnő tett látogatást barátjánál, Wratislaw grófnőnél, hogy valamely alapítványi helyre ajánlt szegény gyermeket nézzen meg nála. Ha udvarhölgye kíséretében a bástyára vagy az Augartenbe ment sétálni, nem maradt koldus megajándékozatlanul, sem egy rongyos

gyerek kikérdeztenül. Minden szép gyermeket, a kit megpillantott, magához intett, s minden dadát megpirongatott, a melyik a rábizott csecsemőre nem vigyázott eléggé.

Tizennyolcz évi házasság után a szép nápolyi nőt is elragadta a halál, s a császár ez után unokahuga Mária Luigia kezét kérte meg, Ferdinánd estei főherceg és felesége, a modenai hercegtől származó Mária Beatrix leányát. Ferdinánd tudvalevőleg Mária Terézia fia volt, a ki maga tervezte ezt a házasságot, melylyel fia az agg estei Ferencz, Beatrix nagyatyja örökségébe jutott, s mint ilyen, Milanóba tette át székhelyét, a hol mint ügyes számoló egészen belemerült a pénzügyi műveletekbe; üres idejében a villamozó géppel szórakoztatta magát.

E házasságból a legutóljára született Mária Luigián kívül még öt gyermek származott: Terézia, Leopoldina, a későbbi IV. Ferencz modenai herceg, Ferdinánd, Miksa és Károly Ambrus, később esztergomi érsek. A virágzó szép család azonban csak rövid ideig maradhatott együtt; midőn Bonaparte a Pót átlépte, e diadalmas francia fegyverek elől menekülnie kellett, hátra hagyva 50.000 zechino évi jövedelmét, palotáit és jószágait. Így jutott az Este-család előbb Triesztbe, s onnan Wiener-Neustadtba. A gyermekek közül Ferencz, Ferdinánd és Miksa a hadseregbe léptek, Miksa azonban a német rend nagymestere lett, Károly Ambrus pedig a papi pályára szánta magát s már 22 éves korában elnyerte a váci püspökséget.

Ő volt az is, a ki 1808 január 6-án az egyházi szertartást végezte Ferencz császárnak hugával való egybekelése alkalmával, a kit ez időtől neveztek el Mária Ludovikának, megkülönböztetésül nála csak pár évvel ifjabb mostoha leányától, a császár legidősb leányától, Mária Lujzától. Ez utóbbi az, a ki egy kedves jelenetről értesít atyjához írt levelei egyikében az ifjú menyasszony jegyeskorából. A császár ép távol volt Bécsből, s ezért Mária Lujza jelent meg leendő mostohája Minoriták lakásán, hogy átadja neki huszadik születésnapja alkalmából atya levelét s ajándékait: egy csipkeruhát, egy drága kendőt s egy csokor friss virágot. «A kedves cousine — írja Mária Lujza, — örömben elpirult, a levelet gyorsan zsebébe rejtette s kinyitotta a kosarat.» A nagy-némit is előhívták, s miután ruhát és kendőt eléggé megbámultak, Ludovika engedelmet kért cousine-jától, hogy a levelet jelenlétében olvashassa. «Az ablakhoz állt, feltörte és benső meghatottsággal olvasni kezdte, miközben többször elpirult örömben.» Azután anyjának is el kellett olvasnia a levelet, s mindketten ismételtlen kifejezést adtak örömlüknek és halálójoknak. Majd Ferencz és Ferdinánd főhercegek, valamint Mária Lujza testvérei eljöttek gratulálni: «Egy negyed hatkor távoztunk, — végzi Mária Lujza levelét, — miután a kedves cousine ötször-hatszor is lelkemre kötötte, hogy halálját önnek kifejezzem. A cousine igen jól néz ki, igazán szép volt.»

Nagy ünnepélylyel ülték meg a menyegzőt, a mi nem csoda, mert I. Ferencz abban az évben vette föl a császári czímet, s így 118 éve múlt, hogy császári nászit nem látott Ausztria. (Az utolsó 1690-ben történt, mikor I. József vezette oltárhoz braunschweigi Amáliát.) Szabad bemenet volt azon este Bécsnek minden színházába. Az üdvözlők közt a fiatal császárné a magyar rendek küldöttségét is fogadta s annak latin beszédére szintén latinul válaszolt. A magyar nemzet hódolata nyert kifejezést abban a tényben is, hogy az ugyanazon országgyűlés határozatával föllállított első katonai intézetet az új uralkodónőről nevezte el Ludoviceumnak.

ZICHY ANTAL FIATALKORI ARCZKÉPE. — Zichy Mihály rajza 1840-ből.

A mende-monda tudni vélte, hogy Ferencz császár e házassága nem egészen volt boldog s férj és feleség közt a viszony csakhamar érezhetően elhidegült. Ilyen tartalmú jelentést küldött különösen Ottó francia követ Párisba, ki arról is ír, hogy Mária Ludovika egészen átadta magát a művészetek s tudományok iránti hajlamának. Tudós vagy tudományos hirben álló emberekkel társalog — ugymond — bölcseszett, metafizika és fölfedezések fölül lenézi férje mulatozásait, a ki azt tartja, hogy neje igen szellemes hozzá képest.» Hormayr is hallott ilyesmit, s arról is, hogy a császárnénak minden felvidító szórakozása, minden bizalmasabb érintkezése hiányzott, hogy minden szavára ügyelnie kellett, mert komornájának, Schosulannak fia naponként értekezett Hagar rendőrmiszterrel. Minderre azonban semmi, még a legtávolabbi czélzást sem találjuk Mária Ludovika leveleiben s így komolyabb hitellel alig méltathatjuk e híreszteléseket.

Ellenkezőleg, tudjuk, hogy azok között, a kik a császárné legbensőbb környezetéhez közel álltak, volt Pálffy Nándor gróf is, a ki a francia invázió idején a Budára menekült Mária Ludovika és a táborban időző férje közt a levelezéseket szünet nélkül közvetítette. Ugyanaz a Pálffy gróf ez, a ki később, mint az An der Wien színház tulajdonosa és mecénása vált Bécs egyik legismertebb alakjává, s a kit a negyvenes évek egy írása úgy jellemez, mint öreges urat, a ki színészekről és színésznőktől körülrajzva sétál a Grabenen, kezével csókot hány az arra hajtató úri dámáknak s vidám életet önt a kávéházi társaságokba, örökké eleven, mozgékony, genialis modorával. Akkor azonban, 1809-ben, még csak 36-ik évében járt, tele tüzzel és fiatalos hévvel.

Mostoha gyermekei közül a császárné királyunk édes atyját, Ferencz Károly főherceget kedvelte legjobban. «Talan elfogultsággal vádolsz engem — írja 1809-ben férjének, — de mindenkit tanul hívok fel, hogy Ferencz, korához képest (1802-ben született) mintája a léleknek és szívnek.» Pár nappal rá pedig így ír ismét: «A ki rendkívüli módon csüng rajtam, az Ferencz, a ki mind kedvezőbb lesz; ebben mindenki megegyezik. Minél kevesebbet látom őt, annál jobban szeret s érzelmeivel messze túlszárnyalja testvéreit.» Végre 1810 új-év napján ezeket írja: «Ferencz a legked-

vesebb, a mit csak képzelné lehet; eszessége feltűnő, ép úgy, mint érző szive is.»

Az asperni győzelem híre nagy örömet okozott a Budán megvonult császári családnak. «Szeretném leírni — írja Mária Lujza atyjához Budáról — a budaiak és pestiek örömét. Tegnap nem láttunk egyebet örvendező arcoknál. Mindenütt, a merre csak a mama ment, hangos éljenzés harsant fel.» De az osztrák fegyverek győzelme által előidézett reményteljes hangulat hamar megzavarta a császárné komoly betegsége, ki okt. 9-én szánnandóan szenvedő állapotban tért vissza Tatóról Budára. Az orvosok Karlsbadba küldték, hova a következő évben el is ment Mária Ludovika a császár kisebbik leányával, az akkor 13 éves Leopoldinával. Kíséretében volt még Althan gróf és grófné, született Baththyány grófné, a császárné főudvarmesternője, ki öök vidám kedélyéért Mária Ludovika különösen szeretett, továbbá Lazsánszky grófné, Leopoldina főhercegnő udvarmesternője, Chotek gróf, a ki a császárnét kétkerekű picziny hintócskával lepte meg, melyen aztán többször tett kirándulást; két Chotek grófné; azután a vitéz katona, Liechtenstein Móricz herceg, ki a ritka ideális lelkű Eszterházy Leopoldinet vette nőül, ugyanazt, kinek Canova által vésett szobra a kismartoni kertet díszíti, stb.

A császárné jól találta magát az előkelő cseh fürdőn s tréfásan dicsekedett a császárnak, hogy csodálkozni fog, ha visszatér, olyan kövér lesz, mint a kövérségéről híres Auersperg Vincze grófné. Szamártéjet ivott és sokat élezelt az ő «tejtésvéreire». Kotzebue-féle színművekben is többször fellépett, egyszer szerepét 24 óra alatt tanulta be, miért a színlapon Madame «Tout-possible» (mindenre képes asszonyság) néven jeleztek.

Legbecsesebb emléke maradt mégis Mária Ludovika karlsbadi időzésének Göthével kötött barátsága, s az a költői megdicsőülés, melyet a barátság révén a nagy író ihletett képzeletében nyert, a kit 26 nap alatt tizenegyszer hívott meg asztalához s kivel naponként érintkezett és olvastatott fel magának. Kora két legnagyobb lángelméje, mint két ellenkező pólus vonzta és tisztította el. Göthét illette vonzalma egész melege, Napoleont ellenben a büszke és legitim messze túlszárnyalja testvéreit. Végre 1810 új-év napján ezeket írja: «Ferencz a legked-

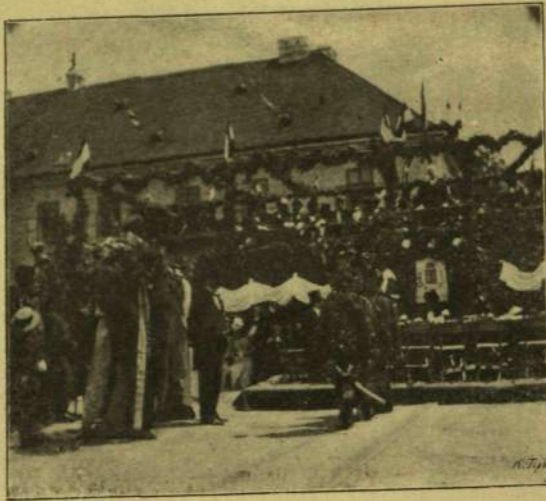
úrral való házasságába, bár ép oly határozottan igyekezett elnyomni bátyjának, Ferencz főherczegnek szép mostoha leánya iránt feldúlt, s mint mondják, Mária Lujza által viszonzott szerelmét is. De azért okos mérséklettel tudott viselkedni mégis, mikor a politika útjai megkivánták, hogy Drezdában találkozzék a fran-

Kenedi Géza, a mint a Petőfi-Társaság nevében beszél.

mántjai, melyekkel szó szerint tele volt hintve, fölkeltek mostohája irigységét. De lehet-e azt hinni arról a nőről, a ki kevéssel utóbb, a szövetségesek Párisba való bevonulása idején, oly megbízásokat ad férjének, hogy küldje el neki a legújabb divatlapot, harisnyákat is a mellékelt minta szerint, de «100 frtnál többre ne kerüljön párja».

Rég óta kornyadozó egészsége daczára meg-

Lévy József, a mint az Akadémia nevében beszél.

GRÓF ZICHY JENŐ ÚJABB ÁZSIAI UTAZÁSA.

Kétségtelenül érdekelni fogja olvasóinkat a gróf Zichy Jenő újabb ázsiai utazásában résztvevő társaságról Tifliszben készült s most érkezett fénykép. Erre az útjára gróf Zichy Jenő tudvalevőleg ez év márczius 12-ikén indult el

Az Akadémia koszorújának letétele a szobor talapzatára.

Hock János, a mint a Nemzeti Salon nevében beszél.

Perczel Dezső miniszter, gr. Széchenyi Sándor főispán és a küldöttek a díszemlőn.

Hirling Ádám városi jegyző átveszi a szobrot.

Agárdi leányok ünneplő ruhájukban.

Garay János özvegye és leánya Ferenczy József kíséretében, a mint kocsi szállításra.

Dees falubeliek ünneplő ruhájukban.

A SZEGÁRDI GARAY-SZOBOR LELEPLEZŐ ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Paar Géza pillanatnyi fényképei.

ziák császárával és Mária Lujzával. Nem igyekezett őt sem kerülni, sem neki tetszeni. Megbotránkoztatta a szász királyné és királyi herczegnők megalázkodása az imperator előtt, a kinek intése szerint kellett felállniok és leülniök, s talán még jobban fájt neki Mária Lujza feltűnő hidegsége, melyet e viszontlátás alkalmával tanúsított. Párisi memoire-írók azzal bántották meg, hogy azt írták: Mária Lujza gyé-

érte legnagyobb ellensége bukását, s a mi még nagyobb örömmel töltötte el, megérte legidősb bátyjának, mint modenai herczegnek visszaállítását nagyapai örökébe, az Esték családi birtokába. Utolsó vigasza volt ez, s talán az is, hogy viszontláthatta még egyszer hazáját s ott halhatott meg, Veronában 1816 virágvasárnapján, Krisztus kinszenvedései olvasása közben.

V.

Budapestről; Odesszában találkozott Pósta és Jankó muzeumi örökkel és Pápai nyelvészszel, kik múlt évi augusztus óta a gróf költségén előtanulmányokat tettek az oroszországi muzeumokban és tudományos intézetekben. Az expedició tagjai közül Pósta régészettel, Jankó néprajzzal, Pápai nyelvészszel, Csiki pedig állattannal foglalkozik, míg az ifjú báró Bánhidly mint érdeklődő csatlakozott a társasághoz.

Gróf Zichy huszárja.

Gróf Zichy vadásza.

Dr. Jankó János.
Báró Bánhidly.

Csiki Ernő.
Gróf Zichy Jenő.
Pápai József.
Pósta Béla.

GRÓF ZICHY JENŐ ÉS KISÉRŐI. — Tifliszi fénykép után.

KALMUK FŐÚR DÍSZÖLTÖNYBEN.

KALMUK BASA.

TYUMEN KALMUK HERCEGNŐ.

Gróf Zichy Jenő mindazokat a tárgyakat, a melyek az utazás alatt össze fognak gyűlni, hazafias készséggel a Nemzeti Múzeumnak szánta; az első küldemény már útban van.

Az utazó társaság Odesszából a Fekete-tengeren Batumba, onnét Tifliszbe ment. Onnan Baku, Astrakhan, Saratov és Kazan érintésével déli Szibérián keresztül egyenesen keletnek tartanak egész Irkutskig, onnét délnek fordúlva a Khinai-birodalomba hatolnak, s ott első sorban Mongoliában, Batu Khán és Oktai Dzsingisz Khán elpusztított tatár székvárosa, Karakorum táján fognak behatóan búvárokodni. Karakorum vidékéről a Gobi-sivatagon keresztül Pekingbe mennek s ott szándékoznak tölteni a jövő telet.

—mr.—

Érdekes levelet írt haza útközből gróf Zichy Jenő Várad Antalnak, mely levele május 4-kén a Volga folyam hátán kelt.

«Legszébb meleg idővel indultunk tegnap délben Czariczinból, és ime, most Nansen sorsára jutottunk. Az éjszakról, a Felső-Volgaról letóduló nagy jégmező megindult; nagy jégzajlásba kerültünk, horgonyt kellett vetni, pedig

KALMUK TELEP. — Fénykép után rajzolta Háry Gyula.

GRÓF ZICHY JENŐ ÚJABB ÁZSIAI UTAZÁSÁBÓL.

kettőt és még külön a partra szállított eszközökkel hajónkat biztosítani, hogy el ne sodorja, de ki se szorítsa a jég a partra. És most szépen itt fekszünk, körülveve óriási jégablaktól, melyek egymás fölé torlaszolva elül-hátul körülvették hajónkat. És most se előre, se hátra. Hogy ez meddig fog tartani, a jó Isten tudja. Talán három nap, talán három órát.

Tegnapelőtt a kalmuk steppébe (pusztába) tett kirándulásunkból tértünk vissza a hajóhoz Czariczinba, meleg, forró homokos területeken, roszt, poros csapásokon, és ma jégablák közé szorulva. Eddigi utunkban igyekeztünk ama vidéket fölkeresni és bejárni, a mely a két nagy folyam, a Volga és a Don közé szorul, a hol e két nagy folyam legközelebb kerül a nagy síkságban egymás mellé, — hát ez épen Czariczinánál történik; ettől a városkától, mely a Volga partján épült, a Donig csakis 70 versztnyi távolság fekszik; — nagyon is valószínű, hogy itt vonult át a népvándorlás áramlata, és úgy látszik, nem is tévedtünk, mert minduntalan kurgánokra akadunk. Száreptánál hatalmas szép kurgánokat (nálunk kun-halomnak nevezik ezeket) leltünk, öt-hat elsőrendűt, majd kisebb kurgánok egész halmazát találtuk ott; van egy helyen 30—35 ilyen temetkezési helyet jelző domb is.

SENNOR VILMOS SIRJA A MEXIKÓI FRANCZIA TEMETŐBEN.

Ez a vidék történetileg az újabb korban már a baskirok földje volt, míg régebben a régi Magna Hungaria név alatt ismerték. Jelenleg ez a terület a Volga jobb oldalán, a *kalmuk steppe* név alatt ismeretes; látni ott ezeket a nomádizáló népeket egyes rajokban letelepedve kibitkákban, mondjuk: felépíthető sátraikban. A nagy világot felforgató mongol birodalom utolsó és egyedüli képviselői és utolsó maradványai itt a Volga melletti, úgynevezett európai részében ezek a kalmukok; szelíd, lusta, párszor népség, a mellett igen intelligens arczkifejezésekkel és el nem vitázható fölfogási képességgel. A kalmuk becsület; nem lop se pénzt, se posztót, csak lovat, szénát és abrakot, mert annak bizony nem tud ellentállani; de mire is való volna az a lószórból készült lasso-féle hosszú kötélforma hurok? Hát ha az idegen is ebbe a hurokba beleszalad: akkor csak el kell vinni! Így argumentál a derék kalmuk.

A kalmukokat úgy definiálnám, hogy átmeneti faj az európai és kínai faj között. Budhista vallású, de nem fanatikus. Különbösen semmi igénye; sátrában megél; birkája, tehene, kecskéje, lova van: ez adja a kumiszt, ebből készült az arrakja is (lőtejből készült bódító ital); megvan a tevenyája is, ez adja a főjövédelmet; szőréből fonják a finom, drága kelmét. Tüzelőjét a trágyájából alkotja, a melyet téglaförmára egész nyáron a napon szárít és melyet «tüzeg»-nek nevez.

Az asszonyok kicsinyek és nem valami szépek, de meglehetősen hiúk és telerakják magukat mindenféle igazi és hamis ékszerrel is. Ebből egy egész rakással vettem, a melynek helye leend az ethnográfiai gyűjteményben, a melyet — a mennyire tőlem kitelik — egész útamban vásárlásokkal szaporított.

Sareptán túl a steppe felé, ott találtam azokat a kalmuk családokat, a melyeket két év előtt Hagenbeck hamburgi vállalkozó Európa főbb városaiban körülszállított, s Budapesten, az állatkertben is, a közönségnek bemutatott. Nagy volt az öröm; azonnal kérdezték, a mint meghallották, hogy magyarok vagyunk, hogy ismerjük-e Budapestet, mert ott és Berlinben nagyon is jó dolguk volt!

Meleg hangu levelet írt *Zichy gróf Szegzárdra*, *Wosinsky Mór*hoz, a tudós régészhez is, ki első kaukázusi útjában utitársa volt. E levelében többek közt ezeket mondja:

«E napokban megyünk ki Nesselrode gróf birtokára a gróf meghívása folytán és fogunk ott kurgánokat látni. Eddig is sikerült már a Nemzeti Múzeum archeológiai része számára szép tárgyakat összevásárolni, nemkülönben az ethnográfiai muzeum számára is, főleg Olbiából sikerült Stern archeologus odessai muzeumi igazgatóján egy pár igen szép és nagyobb szabású arany-leletet szerezni. Mondja: mivel kedveskedhetnék én a most megnyitandó szegzárdi muzeumnak?! Határozza ön azt meg s ha csak lehetséges, igyekezni fogok azt beszerezni és számukra Szegzárdra beküldeni! K-

zánba május 24-én érkezünk, s egész június 3-ig ott maradunk. Junius végeig elvégezzük szibériai utunkat; július 8. körül Irkutskába érkezünk; ott kezdődik útunk nehezebb része, a Gobin át; az ott negyvenöt köztig tart legalább is, míg Pekingig érünk. Ott egy hónapig maradok és úgy térek át a mandshuriai útra Mukhdeure. Adja az Ég, hogy eredményem legyen, ámbár félek, hogy nem lesz! Arról biztosíthatom, hogy mindent elkövetendek; különben hiszen ön ismer és tudja, hogy sem a kérdések beható tanulásától, sem a fáradságtól soha vissza nem riadtam és habár már a hatvanegyet is túléptem, azért még sem lankadok a kitűzött cél megközelítésében.»

Végül közöljük még az expedíció egyik tagjának, *Pápai József*nek lapunk munkatársához, *Lampérth Géza*hoz intézett rövid tudósítását, mely egy ugor fajnak, a csuvasoknak országában kelt s a következőképp hangzik:

«Csuvas-ország: *Seboksár* (Cseboksár), csuvas vásár után való nap (1898 május 24.). Üdvözlétem küldöm hozzád a csuvas földről; jó egészségben találok!

Már hetek óta itt barangolok köztük, jól ismer örege-kicsinyje. Szorgalmasan gyűjtöttem az anyagot, a munkában nem fáradtam el. Hozzászóltam a nélkülözésekhöz.

Tej s tojás volt az egyedüli táplálékunk, mégis milyen erőben vagyok! Egy kopott csuvas subán aludtam édes álmaimat egy-egy fészereben.

Igazán furcsa, hogy ily körülmények között ismerkedtem meg egy jól eső érzéssel: a *megelégedéssel*. Ha nem volnék oly távol az édes otthonától, bátran elmondhatnám, hogy boldog vagyok.

Vasárnap este érkeztem meg Cseboksárra. A kocsisomon (egy sült csuvas) igen jól mulattam. Azt akartam megtudni tőle, hogy ez a szó:

Kalmuk asszony.

GRÓF ZICHY JENŐ ÚJABB ÁZSIAI UTAZÁSÁBÓL.

város hogyan van csuvasul, nem boldogultam vele. Egy mondatnál akartam belőle kivenni: Hogy mondanád ezt csuvasul: «Bemegyek a városba»? — Az én emberem nagy lelki nyugalommal válaszolt: «Kajadüb *Seboksárra*. Ó más várost a nagy világon e *kivül* nem ismer... Kazánból majd bővebben írok».

EGY MAGYAR EMBER SIRJA MEXIKÓBAN.

Mint annak idején megemlékeztünk róla, most egy éve egy derék magyar hazafi hunyt el Mexikóban: *Sennor Vilmos*, a kinek tollából e távoli országról a «Vasárnapi Ujság» is több érdekes közleményt adott.

A boldogult 1880-ban került Mexikóba, hol vállalatát szépen sikerült, ő pedig nagy tekintélyre emelkedett s köztisztviselnek örvendett új polgártársai közt.

De bármennyire kitüntették is az új hazában, soha sem feledkezett meg a régiéről; hi, igaz magyar maradt mindenkor s nem tett le azon reményéről, hogy Magyarországot még viszontláthatja. Sajnos ebben, bekövetkezett halála, mely férfi kora delén, váratlanul ragadta el, — megakadályozta őt.

Mexikóban lakása alatt, valódi gyámja, atyja volt az oda vetődött kevés számú magyarnak s azok ügyét minden telhető módon, a legbuzgóbb odaadással igyekezett előre vinni, a mint arról minden magyar, a kivel csak összeköttetése volt valaha, — hálás szívvvel emlékezik meg.

Most ott nyugszik a derék hazafi a mexikói francia temetőben, a hova saját kívánsága szerint takarították el, a lakosság ószinte részvéte közt.

Itthon Váczon lakó édes anyja gyászolja, kinek egyetlen fia volt és nagyszámú ismerős, jóbarát emlékezik kegyelettel az elhunyt férjéről. Sirját a távoli föld hantjai alatt díszes emlékjelölő, a melynek rajzát ezenrel be is mutatjuk olvasóinknak, kiknek bizonyára több ízben szerettek a *Sennor Vilmos* mexikói levelei élvezetét és tanulságos szórakozást.

KATONAI EMLÉK AZ AL-DUNÁN.

Mindazon természeti szépségek és ritkaságok között, melyekben az Al-Duna annyira gazdag, nem utolsó helyet foglal el a két barlang, mely a Kazán-szorosban a Duna bal partjának sziklafalában tátong. Egyik a *Pojnikovo*-barlang, melyen keresztül a hasonló nevű patak ömlik a Dunába; másik az, melyet a nép *Piscaláranak*, a mai földrajz *Veteráni*-barlangnak nevez arról a tábornokról, * a ki először ismerté fel ezen barlangnak stratégiai fontosságát.

Hogy az alábbiakban említett ünnepély színhelyéről és az ott lefolyt eseményekről helyes fogalmunk lehessen, röviden meg kell emlékeznünk a barlang természeti tulajdonságairól. A bányászi hegységnek azon része, mely *Klisszura* nevet visel, a Cserna és Néra folyók között néhány nyúlányt bocsát a Duna felé, melyek meredek, sziklás magaslatokban végződnek. Az a magaslat, mely belsejében a Veteráni-barlangot rejt, *Plavesivica* és *Dubova* között van, három mérföldnyire Új-Orsován felül, a Szekura-hegy lejtőjén, a hol a Duna, mely addig jóval szélesebb volt, annyira összeszorult, hogy egy pisztolylövéssel elérhetni az egyik parttól a másikat.

Ezen a keskeny helyen, a hol bármely hajót kényelmesen meg lehet állítani, szükség esetén pedig néhány ágyulövessel ártalmatlanná tenni, áll a bal parton, 15 ölnyre a Duna színe felett az a barlang, mely több ízben volt a folyó katonai birtoklásáért vívott harcoknak fontos tényezője. Száda, melyet tüske és bozót takar, alig magasabb 4 lábánál és alig szélesebb kettőnél. Belső terjedelme csaknem oly hosszú, mint az a hegy, a melyben van; sőt és csak felülről kap némi világosságot egy nyílvason keresztül, melynek átmérője körülbelül 8 láb. Az óriási boltozatot, melynek alsó szélé

* *Veteráni Frigyes* gróf, osztrák tábornagy, (élt 1650—1695), a török háborúkban többször kitüntette magát és a lugosi átközet után a janicsárok kardja alatt vérezt el. Emlékírtaiban (Memorie, Lipsee, 1771) érdekesen tárgyalja az 1683—1695. évi hadjáratokat.

16 öl, hossza 12 öl, magassága 10 öl, egyetlen hatalmas sziklaoszlop tartja, mely kúpalakú. A barlang közepén mélyedés van, melybe a lecesepegő víz összegyűléskzik, s a mely illetéknépen természetes kút alkot.

Ez a természetalkotta várac és őrszem a Duna mellett talán már az őskorban erődítvényül, esetleg leshelyül szolgált; még valószínűbb azonban, hogy a rómaiak, a kik *Tiberius* óta az Al-Dunával annyit foglalkoztak, vállalataik körébe szintén bevonták. Első tényleges hadi szerepe a barlangnak 1692-ben jutott, midőn Veteráni tábornok parancsára d'Arnan ezredes a 24-ik számú Mansfeld-ezrednek 300 emberével és 5 ágyúval megszállotta és a törökök nagyobb hadereje ellen 45 napig védekezett. Ekkor tűnt ki, mennyire fontos pont ez; ezért, midőn 1788-ban a török háború kitört, rendszeresen megerősítették és belsejét is katonailag berendezték.

A barlang védelme a 25. számú gyalogezred egyik századának jutott, mely báró *Stein Lajos* őrnagy vezetése alatt állott. Maga az ezred, melyet *Serényi* János Károly gróf szervezett volt 1672-ben, akkor a Brechainville tábornagynak nevével viselte. Változó szerencsével folytatott harcok után báró *Stein Lajos* július 4-én parancsot kapott, hogy szállja meg az akkor már Veteráni-ról elnevezett barlangot. Ekkor még megvolt az összeköttetés az Orsova körül táborozó haderővel; de, mikor augusztus 6-án nagy ágyúzás hallatszott Orsova felől, a kémszemlére kiküldött tisztek azt a bajóslatú hírt hozták, hogy a törökök Orsovát elfoglalták, s a fő sereg ismeretlen irányban visszavonult.

Ezzel a barlang őrsége, melynek feladata az volt, hogy a Kazán-szorost az ellenség elől elzárja, teljesen magára volt hagyva és fegyverrel kivül már csak a Gondviselésben és a hadi szerencsében bízhatott. Az ellenség ugyan 9-éig nem mutatkozott, akkor is csak előszörököt küldött a barlang tájékára, de 10-én megkezdte a harcot, mely szakadatlanul folyt egészen augusztus 31-éig.

Az ellenfél, mely a barlangnak és a közeli erődítvényeknek őrségét nyomban körülzárta, nagyobb erővel lépett fel. Már az első napon 7000 főre rögött a török gyalogságnak és lovaságnak száma, a Dunán pedig folyton érkeztek török katonasággal megrakott hajók, melyek, ha egyébre nem, arra voltak jők az ellenségnek, hogy a védők figyelmét megzavarás, erejüket elforgósoltára kényszerítették.

Az első nagyobb harcok az volt az eredménye, hogy a törökök a felső erődítéseket elfoglalták, a védők pedig a barlangba szorultak. Ezáltal az ellenség urává lett a barlang fölött lévő magaslatnak, a honnan a védőket szüntelenül háborgatta. Minden módot megkisérlet a török, hogy az őrséget kimerítse. Kő- és golyózápor váltakoztak egymással, közbe égő és robbanó anyagokkal telt szekrényeket és kötegeket dobáltak a mieinkre, majd ágyúütegeket emeltek és helyről-közel mindent megpótláltak egy-egy nyílzáppal. Hébe-hóba tízes golyókkal is megpróbálták, de mindezt haszontalanná tette a derék őrség kitartása, a mely hősiességgel, noha lassanként mindeneből kifogyott és utóljára már csak száraz riszkásával és kemény kétszersülttel táplálkozott. Rendes pihenő nélkül, csak olykor-olykor, az öldöklő viaskodás szüneteihez hajtva fejét álomra a barlang belsejének kemény sziklatalaján, jóformán étlen-szomjan hűségesen kitartottak derék katonáink; mindaddig, a míg csak a legnagyobb baj be nem következett. Végre a puskarop is elfogyott, úgy, hogy huszonegy nap védelem után a legbátrabbak is megbarátkoztak a tiszteséges kapituláció gondolatával.

Előzetes fegyverszünet után meg is állapították a kapituláció feltételeit, melyek a lehető legtisztességesebbek voltak, nevezetesen: a legénység fegyvertelenül, de szabadon elvonulhatott, a tisztek pedig megtartották fegyvereiket és tiszti jelvényeiket. A törökök ezzel nyilván nemcsak az őrségnek rendkívüli kitartását akarták elismerni, hanem — és talán még inkább — azt a hibát akarták jóvá tenni, a melyet őseik egy századdal korábban elkövettek, midőn ugyancsak a Veteráni-barlang őrségét a kapituláció után hűségönn lemeszárolták. Erre mutat az is, hogy a nagyvezér 31-én reggel korán megtekintette a csapatot, melynek udvarias volt és biztosította a kivonuló őrséget, hogy senki-

KOVÁCS PÉTER.

nek bántódása nem lesz. Azonkívül ő maga pénzt osztott ki a közlegényeknek, míg a török tisztek a mieinknek pipákat adtak emlékül. A végleges kivonulás is ünnepélyesen történt, mindenütt a török katonaság állt sorfalat, s az a basa, a ki a kapitulációt megkötötte volt, érzékenyen búcsúzott el az ellenféltől.

Ime a Veteráni-barlang védelmének rövid története. A 25. sz. gyalogezred mai tisztikara kegyeletos kötelességet teljesített akkor, midőn elhatározta, hogy elődeinek küzdelmét emléktáblával megörökíti. Az emléktáblát a barlang bejáratánál állították fel és május 21-én leplezték le nagy ünnepélyességgel. Az említett napon jókor reggel Orsován megjelent az ezred tisztikarának küldöttsége, *Basler* Gusztáv ezredes, ezredparancsnok és *Molnár* Zsigmond alezredes vezetése alatt. Ott volt továbbá *Schwitzer* Lajos altábornagy Temesvárról, *Wallandt* Ernő miniszteri tanácsos, és: az Orsován állomásozó honvédség tisztsíj *Szilassy* Ödön őrnagy vezetése alatt, a politikai hatóság részéről is szép számban jelentek meg. A nagy társaság a «Vaskapu» nevű állami gőzhajóra szállott a 43. sz. gyalogezred zenekarával együtt. Még nem volt déli 12 óra, mikor a hajó a Veteráni-barlanghoz érkezett. Az egész ünnepi társaság rögtön a már beillesztett emléktábla körül foglalt helyet, mikor is *Schwitzer* altábornagy rövid beszédben a császár és király éltetésével nyitotta meg az ünnepélyt. Erre *Basler* Gusztáv ezredes a következő beszédet mondta németül: «Uraim! Oly vértáratott helyen állunk, melyen ezen hatalmas sziklasztrétek többször tanúi voltak az elkeseredett harcoknak, melyeket elődeink a félhold uralma ellen vívtak. Ilyen véres harc folyt 1788-ban, midőn a 25-ik gyalogezred egy zászlóalja Stein báró őrnagy parancsnoksága alatt a Veteráni-barlangot, illetőleg a Kazán-szorost a nagyobb eréjű 7000 főből álló török sereg rohama ellen három hétig hősiességgel védelmezte. Mi, az ezrednek utódai csak kötelességünknek róvjuk le, mikor elődeink dicső haditettét ezen a helyen emléktáblával megörökítjük. Álljon tanújelként e tábla a jelen és jövő nemzedék előtt, hogy mily önfelelő hűséggel viseltek elődeink a haza és trón védelmében és serkentse a jövő nemzedéket is hasonló hősi tettekre!» Erre *Molnár* Zsigmond alezredes hasonló tartalmú beszédet mondott magyarul, oly bensőséggel, hogy az általános mély és maradandó hatást tett a jelenlőkre. Adott jelre lehullott a lepel az emléktábláról, melynek magyar szövegű felirata a következő:

«AMA HŐSI HARCZNAK EMLÉKÉRE,
MELYLYEL A BRECHAINVILLE GRÓF NEVÉT VISELT
25. SZ. GYALOGEZRED
EGY ZÁSZLÓALJA, ÉLÉN STEIN LAJOS BÁRÓ ŐRNAGYGYAL
A VETERÁNI-BARLANGOT
1788. AUGUSZTUS HAVÁNAK 9-31. NAPJAIN
A TÖRLEBŐS ELLENFÉLLEL SZEMBEN MEGVÉDELMEZTE:
EMELTE EZT A TÁBLÁT
A PÜRCKER BÁRÓLÓL ELNEVEZETT
25. SZ. CSÁSZ. ÉS KIR. GYALOGEZRED TISZTIKARA
1898.»

Az éljenzés lecsillapultával, a melynek szívkielöl emlékek szolt, az ezredparancsnok a táblát a jelenlő *Fialka* főszolgabírónak adta át gondozás és megóvás végett, ki azt a politikai

hatóság nevében át is vette. Ezután megszemlélte a társaság a barlangot, majd hajóra ülve visszahajózott a társaság Ada-Kalig s délután 1/2 3-kor érkezett Orsovára, hol a «Magyar Király» vendéglőben 3 órakor ünnepi ebéd volt. Echo.

KOVÁCS PÉTER.

A NEMZETI MÚZEUM NYUGALMAZOTT KAPUSA.

Jól ismertük őt valamennyien már gyermekkorunkban, és egy kissé szepetünk is tőle, a hegyesre pödrött bajuszt «portás bácsitól», mikor szigorú tekintetével végig mért bennünket, mintha csak megdöglünknek lélkére kötné, hogy «azután esend legyen ám oda fent, no meg jól viselkedjétek, hogy kár ne essék abban a sok kincsben, a mit én őrzök». Pedig dehogy volt szigorú. Nagyon is szerette a gyermekeket, a magáét is, a másét is; hát még az unokáját! No azt meg már épen mindennap elkísérte az iskolába, s a mikor úgy együtt menegélt a három nemzedék két szélső képviselője, oly komolysággal beszéltek az iskolapadok fontos napi eseményeiről, mintha csak Európa egységülsának helyreállításáról lett volna szó.

Szegény jó, becsületes Kovács Péter! A mult áldozó esütörtök délutánján őt is elhantoltuk, — az utolsó, kit még a boldog emlékü József nádor nevezett ki a Nemzeti Múzeumhoz. Vele ez intézet egy érdekes korszakának egyik tanója szállott sirba. Midőn ugyanis az 1848/49. évi zivataros napokban Kubinyi Agoston igazgató és Erdy János régiségtári őr a Nemzeti Múzeum kincseit minden károsodástól megóvándók, abban állapotok meg, hogy a múzeum pinceszénének egyik fülkéjébe rejtik el azokat, Kovács Péter kapus volt az, a ki a befalazásnál a köműves munkát végezte. Mind a hárman híven megőrizték a múzeum titkát, s a kincsek utóbb sértetlenül jutottak vissza a régiségtárba. Az óriási bolthajtások egyikének alján mai nap is ott látható a kincsek biztos rejtékhelye: a kis nyitott fülke.

Elmult huszonöt év, s akkortájt adta *Pulszky* Ferencz, a múzeum igazgatója, azokat az emlékezetes estélyeket, a melyek az ő nyílt házában a hazai tudományos és művészi élet színe-javát egyesítették. A legnagyobb kitüntetésnek tartotta az ifjúság, ha meghívott kapott ezen estélyekre, a melyeken a tehetséges, komoly törekvő fiatal ember mindig szívesen látott vendége volt az öreg úrnak. Ezek között volt, mint az estélyek egyik állandó kedvelt alakja, egy fiatal ügyvéd is, az öreg Kovács Péternek büszkesége: az ő Gyula fia, a budapesti tudomány-egyetem mai, ismert jeles egyházjogtan tanára.

Utóljára a jelen év márczius havában találkoztam Kovács Péterrel a Nemzeti Múzeum kertjében, a hol épen a lépeső-oszlopok díszítési munkáit végezték a márczius 15-iki ünnepélyek számára. Az 1848-iki lapok egyike sem emlékszik meg arról, hogy márczius 15-én *Petőfi* a múzeum lépesőszármányáról szavalta el a «Talpra magyar»-t; ezen jelenet emlékéit csak egy képes ábrázolat tartotta fenn; — érthető kíváncsisággal intéztem tehát kérdést Kovács Péterhez, kiről föltehett, hogy ha e jelenet csakugyan megtörtént, annak ő szem- és fültánja volt. Ime szavai:

«Ma is úgy emlékszem rá, mintha csak tegnap történt volna. Borús, esős idő volt; feleségem nem jól érezte magát s én akartam helyette átmenni valamit vásárolni a szemközli levő boltok egyikében. Ekkor vettem észre, hogy egy csapat ember a Múzeum felé tart. Hohó! mondok magamban, ilyenkor nekéd a Múzeumban a helyed, s rögtön visszafordultam. Az embercsapat e közben a múzeumi nyílt lépcsőhöz ért. Első Vasvári Kovács volt, ki azon fölment és szónokolni kezdett, még pedig oly hévvel, hogy keze csuklóján az erek mind kiduzzadtak. Utána *Petőfi* lépett ki erre a lépcsőszármányra (ezzel az éjszaki oldalon levőre mutatott) s onnan szavalta el a versét.»

Ez volt Kovács Péter utolsó nyilatkozata azon nagy időkről, a melyeknek 40 évet meghaladó múzeumi szolgálata alatt élőt tanítja volt, s a mely hű és hasznos szolgálatai elismerésül, nyugalmomba léptekor Ő Eelsége őt a

koronás ezüst érdemkeresztet tüntette ki; mi pedig e méltó megemlékezéssel áldozunk a derék férfi emlékének.
Sz—y I—e.

EGY MILLIOMOS KÜLÖNCZSÉGE.

Sokat beszélnek Amerika szerte az alig 20 éves *Pannemaker* Vilmosról, a világ egyik leggazdagabb örököséről. Atyja, *Pannemaker Keresztély*, a harminczas évek elején Hollandiából vándorolt ki Amerikába, hol mint egyszerű ácslegény dolgozott. 1895-ben vagyonát már másfél milliárd forintra becsülték, s miután óriási jövedelmének évenként alig költi el ötöd részét, magától értetődik, hogy a vagyon folyton gyarapodik. Hét gyermeke közül csak a legfiatalabb Vilmos maradt életben s ezen nagyon tehetséges fiúnak, ki tanulmányait a cambridgei (Massachuset) egyetemen jó sikerrel bevégezte, atyja üzletébe kellett volna belépnie. A fiatal *Pannemaker* azonban, kinek atyja — melleleg

a kapu előtt egy pompás fogat állt meg s abból vadonat új berruhába öltözve, az új hivatal-szolgá lépett ki. A jövevény a többi hivatal-szolgák nagy mulatságára rögtön hozzálatott teendőihez, kisperte az igazgató dolgozó-szobáját, rendbe hozta a kandalló párkányán elhelyezett sokféle apróságot, a hivatalnokok legesekelebb utasításait pontosan teljesítette, egy szóval úgy tett, mintha teljes életében inas lett volna. Mialatt a hivatalnokok egy óraker egy harmadrendű étteremben reggeliztek, az új hivatal-szolgá *Delmonic*-hoz hajtatott, hol reggelije többe került, mint egy hónapi fizetése.

A hivatalos órák végén, vagyis délután 5 óraker a fiatal *Pannemaker*, mint utolsó hagyta el a házat s fogatán atyjának broadwayi palotájába hajtatott. Eleinte a hivatalnokok azt hitték, hogy *Pannemaker* Vilmos hóbortja legfeljebb egy-két napig fog eltartani, de tévedtek, mert a fiatal nábob egy év múlva őrök rangot nyert s azóta folyton dolgozik.

Az öreg *Pannemaker* egy szóval sem mondja,

emeli, de egytuttal a sodrony villamos árama nagy gyorsasággal előre hajtja. A légi utazás ezen feltűnő módja kétségkívül sikerülni fog, mivel 1894-ben az antwerpeni világiállításon egy *St. Marcy* nevű belga tiszt hasonló szerkezetű légi kocsival már tett kísérletet.

* *Kitűnő papagályt* mutattak be Berlinben az *Aegitha* nevű madárbarát-társaság kiállításán. A madár, mely jelenleg csak öt éves s az *Androglossa versicolor* fajhoz tartozik, 20 dalt teljesen el tud dalolni, e mellett pompásan beszél és szaval. A madárt *Holan* asszony 850 márkáért vásárolta. Színe zöld, de hátán fekete kerettel, hasa barnászörös, feje kék s farktollain piros és kék foltok vannak.

* A nápolyi régiséghamistók igen jó üzleteket csinálnak. Egy darab állítólagos pompéji cserépfedélért könnyen kapnak 10 koronát s ezt orvossá-gos üvegekből jóformán költség nélkül állítják elő. Könnyen csinálnak továbbá velencei töröket elhasznált aczélszerelekből, melyeket választóvízzel gondosan meghintenek, hogy jó régieknek látszanak.

* *Néma apácák*. *Biarritz* közelében van egy zárdá, hol a »hallgató nővérek» laknak, kik senki-

»Az angyalát kiálték, s megcsipem öt nyakom, Most valld meg, úgy-e, hogy te vagy a Napoleon.»

A GARAY-ALBUMBÓL. — GARAY ÁKOS RAJZA AZ »OBSITOS» OZIMŰ KÖLTEMÉNYHEZ.

megjegyezve — havonként 50,000 forint zsebpénzt ad, — a cég központi irodájába kerülve, belátta, hogy az üzlethez semmit sem ért, s hogy még sokat kell tanulnia, míg helyét a használható munkások sorában betöltheti. Egy szép napon beállított hát egy nagy new-yorki biztosító-társulat igazgatójához, kivel néhány-szor atyjánál találkozott, s azt kérdezte tőle: mit tévő legyen, hogy az üzlet sokféle saját-ságait megtanulja? Az igazgató, ki a fiatal ember szavait komolyan nem vette, tréfából azt mondta neki, hogy mindenféle pályát alulról kell megkezdni, miért is hajlandó lenne öt hetenkénti 5 dollár fizetéssel, mint különböző hivatal-szolgát alkalmazni.

A fiatal *Pannemaker* arczán egy izom sem rándult meg s a lehető legkomolyabb képpel azt felelte, hogy a felajánlott állást elfogadja.

Néhány óra múlva az igazgató alárendelt hivatalnokaival mosolyogva azt tudatta, hogy egy fiatal milliommot, mint hivatal-szolgát fogadott meg. A fiatalabb alkalmazottak az egészet az öreg úr oly tréfájának tekintették, melyen nekik hivatalból nagyot kell kezagni.

Bezzeg nem nevettek, midőn másnap reggel

hogy fia helytelenül cselekedett, csupán azt jegyezte meg, hogy ő azon esetre, ha atyját *Pannemaker Keresztély*-nek hívnák, lábait jobban kimélné.

EGYVELEG.

* *Közúti vasút léghajókkal*. Párisban a *Champs Elysées* most készítik az első közúti közlekedést a levegőben. Olyanforma lesz ez, mintha a Budapestben is ismeretes felsővezetékű villamos vasutnak felső sodronyai felett kellene a kocsi-kocsi közlekedni. Az építő *Tumer* mérnök 30—34 méternyi távolságokban a legmagasabb házakat túlszárnyaló vasoszlopokat állított föl, tetejükön megerősített két erős villamos sodronyt, melyek egyenként 400 mázsa erőnyiek. A személyszállító kocsi-kocsi nincs kerekük, de összeköttetésben állanak ezekkel a sodronyokkal s azokkal együtt mozognak. Minden kocsi felett van egy szivaralakú léghajó, mely elég erős, hogy a kocsi-t kellő magasságban lebegve tartsa, úgy hogy kellő összeköttetésben maradjon a vezetékkel. Természetesen külön kormányzó-készülék is van. A légvásút állomásai magasan fekvő síkságokon vannak, hova az utasokat felhúzó gépen szállítják. A kocsit az elindulásakor a léghajó magásra

vel sem beszélnek, kivévn a főnököt s azzal is csak a legtrikább esetben. Evés közben is hallgatnak, csak szent könyveket olvasnak. Ha valakinek meghal atyja vagy anyja, nem adják tudtára, de a főnök-összegegyíti őket általánosságban elmondja: »Egyikötök anyja (vagy apja) elhunyt». Az apácák naponta hét óráig imádkoznak, a többi időt kerti munkával vagy más foglalkozással töltik. Munka közben fehér zubbonyt hordanak hátul fekete keresztrel, vasárnap és ünnepnapokon pedig fekete kázmását.

* *»Uncle Sam»*, vagyis az a férfi, kinek nevét emlegetik az amerikaiak hazájuk neve kezdőbetűinek U. S. (=United States) rövidítéséeként, valóban élt. A múlt század végén lakott New-Yorkban, *Wilson Sámuel*-nek hívták, igen becsületes ember s oly népszerű volt, hogy mindenki *Uncle Sam*-nak (Sámuel bácsi) hívta. Mint hadi szállító csomagjaira e két betűt ragasztotta »U. S.» s ezért neve a katonák között is népszerű lett, mint a jó árú minta-képe, de a katonák azt hitték, hogy e két betű az Egyesült-Államok nevét jelenti s így jött a két név együttesen forgalomba.

* A vakok száma a világon jelenleg körülbelül egy millió, azaz 1500 emberre jut egy. Aránylag legnagyobb számmal vannak Oroszországban és Egyiptomban.

AZ ERZSIKE-FORRÁS A DOBOGÓRÓN.

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND-MENEDÉKHÁZ A DOBOGÓRÓN.

Ritka nagy város, a melynek oly festői, természeti szépségekben bővelkedő hegyvidéke volna, mint Budapestnek, ennek a mi elragadó fekvésű fővárosunknak. Az idekerülő idegent megkapja a nagy magyar síkság, a melyen a város elterül, a közepén áthömpölygő hatalmas Duna, a budai várhegy, az öreg Gellért, meg az a hegylánc, mely Budától Esztergomig húzódik. A budapesti közönség is gyönyörűségét leli ebben a szép környezetben és gyakorta fölkeresi a budai tájakat.

Sajnos, hogy ez a kedvtelés mindezeideig igen szűk körre, egy pár kiránduló helyre szorítkozott. A fővárosiak csak a könnyen elérhető pontokat keresték föl, a Zugligetét, Svábhegyet, Máriá-Remetét és Visegrádöt, a hová villamoson, kocsin vagy vasúton eljuthattak. Pedig a fővárostól északnyugatra elterülő Pilis-hegységnek remek alakulatai, sűrű erdősegei és fenséges kilátói vannak, a melyeknek feltárása és hozzáférhetővé tétele fővárosunk és édes mindnyájunk érdeke.

Körülbelül tiz-tizenkét esztendeje, hogy egy pár lelkes férfi megkezdte a hegyvidék föl-kutatását. Első sorban báró *Eötvös Loránd*, a ki ifjú éveiben Budán lakott, a híres svábhegyi nyaralóban, a hol atyjának, báró *Eötvös József*-nek oly sok remekműve született. A fiatal *Eötvös* sovárogya nézte a szeme előtt elterülő erdős bérczeket és tizenkét éves volt, a mikor először titokban eltávozott hazulról, hogy megmászssa a Pilis legmagasabb csúcsát.

Azóta a turista-szennvedély csak öregedett benne. A nyolczvadas évek elején hű társai voltak a budai hegyvidék bejárásában és felkutatásában dr. *Téry Ödön* orsz. közegészség-ügyi felügyelő, *Görgei István* közegegyező, dr. *Thüring Gusztáv*, a statisztikai hivatal aligazgatója és mások.

Ellekes turisták kezdeményezésére alakult meg Budapestben a *Kárpát-Egyesület* fiókja és 1888-ban önállóan a *Magyar Turista Egyesület* budapesti osztálya. Ez az egyesület tiz éves fennállása alatt nagy buzgóságot fejtett ki a budai hegyvidék és a főváros környékének föl-kutatásában és a szebb részeknek a turistaság számára való ma már a főváros határáról kezdve több mint ötszáz kilométer a jelzett turista-útak hosszúsága.

A szép tájakat nem csupán felfedezte, hanem azokhoz kirándulásokat rendezett s az idei nyáron már rendkívül érdekes és változatos

programmal kedveskedhetett tagjainak, a kiknek a száma meghaladja az ezret. Az érdekesebb kirándulások célpontjai közt vannak a *Dobogókő*, *Kovácsi-patak völgye*, *Hegyes-tető*, *Pilis-Csaba*, *Feketehegy*, *Kolevka*, *Szandavár*, *Gerrese*, *Csobánka*, *Nagykevély*, *Visegrád*, *Esztergom*, *Mária-Nosztra* és a *Vértes-hegység*.

Mindmegannyi gyönyörű hely, a hová bárki vezető nélkül is eljuthat az egyesület által kiadott térkép és a jelzett utak segítségével. A fővárosi közönség körében egyre fokozódik is a kirándulási kedv s egyre sürűbben keresik föl a turisták állomáshelyeit.

Ezek közül legnevezetesebbek egyike a *Dobogókő*, a mely a dunaparti *Dömös* község fölött emelkedik mintegy hatszáz méternyi magasságban. Széles, hatalmas fensik, melyet rengeteg bükk- és tölgyerdők koszorúznak. A fensikről elragadó panoráma nyílik az egész Pilis-hegységre. Éjszakra Esztergomig, a bonti és nógrádi hegyekig, délre a fővárosig tekinthet a szem. Olyan ez a hely, mint a híres tiroli tájak egyik legszebbje és szinte csodálatos, hogy a főváros közönsége mostanáig nem ismerte.

Három évvel ezelőtt báró *Eötvös Loránd* és dr. *Téry Ödön* turista-kirándulásukon *Pilis-Szentkereszt*-en, mely szintén a *Dobogókő* alatt van, betértek *Prokop Géza* közalapítványi főerdész vendégszerető házához. Egyébről sem folyt a szó, mint a vidék szépségeinek és a *Dobogókő* nagyszerű fekvésének magasztalásáról. A házigazda, a ki egytuttal a *Dobogókő* szerencsés birtokosa, egyszerre kijelentette, hogy kész a *Dobogókő* fensikjét a Magyar Turista Egyesületnek átengedni, ha az egylet azon egy, báró *Eötvös Loránd*-ról elkeresztelendő menedékházat építtet.

A szíves házigazdát szaván fogták s ettől kezdve az egyesület buzgó vezetői: dr. *Téry Ödön* alelnök, *Petrík Lajos* ügyvivő alelnök, *Dóry Gyula* ellenőr és *Ferenczy Károly* ház-nagy nagy buzgalmat fejtettek, hogy a menedékház fölépüljön. Nagy nehezen fillérenként egybejött a szükséges pár ezer forint, *Pfinn József*, a kassa-oderbergi vasut mérnöke és lelkes turista megcsinálta a terveket, a melyek alapján végre az idén elkészült a *»Báró Eötvös Loránd menedékház»*, mely csinos svájci épület, a turisták számára úri kényelemmel berendezve.

Külön-külön szoba van benne a férfi és a női turisták számára, a kik a lakáson kívül mérsékelt díjért élelmet is kaphatnak az új otthonban. A menedékháznak tudományos jelentősége is van, a mennyiben *Konkoly Thege Miklós*-nak, a csillagászati intézet igazgatójának hozzájárulásával meteorológiai állomást létesítettek benne, a mely föl van szerelve hő-, szél-, eső- és légsuly-

mérővel s egyéb tudományos eszközökkel. A ké-szülékeket a menedékházban lakó őr fogja kezelni.

Az új turista-otthon ünnepi fölavatása a múlt vasárnap történt meg. A fővárosból mintegy kétszáz turista indult el, hogy jelen legyen e fölavatáson. A Nagy-Maros fölött levő *Dömös* megállóhelyig vasuton mentek. Ott dereglyéken keltek át a Dunán *Dömösre*, a holan megkezdődött a gyalogolás és kapaszkodás föl a *Dobogókőre*.

A fővárosnak úgyszólván minden társadalmi osztálya képviselve volt ez érdekes társaságban. Elül járt báró *Eötvös Loránd*, a kinek mint ritka gyakorlott, fáradhatatlan és bátor hegymászónak külföldön is hírneve van, s nyomában a többi rendes és vasárnapi turisták, férfiak, nők és gyermekek.

Egyes kirándulók a hagyományos turista ruhát viselték, a fűzős cipőt, gyapjú harisnyát, rövid nadrágot, loden-kabátot, zergeszakálás kalapot és az elmaradhatatlan szöges botot. A legtöbbje fényképező készüléket és hátzákot cipelt, a mely meg volt rakva elemzőszálal. Egyik-másik úgy kiöltözött, mint egy éjszaksarki utazó s úgy el volt látva élelemmel, hogy megirigyelte volna *Nansen*-t, a mikor a *Ferencz József*-földön telelt.

A derék turisták nagyon izzadtak, lihegtek és erőlködtek, de azért zúgolódás nélkül tették meg a három órai utat. Néha-néha megpihentek s ilyenkor rágyújtottak a nótára vagy vidám tréfálkozás jarta.

Déli tizenkettőkor ért föl a társaság a hegy-hátra, a hol megszólaltak a mozsárágyúk és magyar pótát zendített rá a környékbeli sváb banda. Új lelket kapott mindenki s most már könnyű lépésekben vonultak az »*Erzsike-forráshoz*», a melyet a turistáknak egyetemi osztálya építtetett s a forrás fölé márványtáblára az »*Erzsike-forrás*» nevet vésette *Prokop* főerdész született *Bittera* Erzsike urnó iránt való hálás megemlékezése jeléül.

Mattaszkowsky István joghallgató ügyes fel-avató beszéde után áldomást is ittak, nem ugyan a forrásból, hanem annak a jéghideg vízében hűtött pezsgőből.

Az új menedékház felavatásánál *Kontra Kálmán* járási főszolgabíró, dr. *Földváry István* az esztergomi tornaegyesület elnöke és dr. *Pallanthyus* illavai főorvos, a vágóvölgyi osztály elnöke, üdvözölte szép beszédben a budapesti turistákat, a kik a turistaság terjesztésével a magyar közügynek és kulturának tesznek hasznos szolgálatot. A budapestiek köszönetét báró *Eötvös Loránd* és dr. *Téry Ödön* tolmácsolta, a ki az új menedékházat nyomban átadta a közhasználatnak.

Weinwurm Antal fényképei.

A BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND-MENEDÉKHÁZ A DOBOGÓRÓN. — A fölavató ünnepély.

1. San-Jago de Kuba város. — 2. Blanca (fehér) fok. — 3. A spanyol hajóraj. — 4. Ratonos sziklaszigetke. — 5. Smith sziklaszigetke. — 6. A Soldado fok. — 7. A Santa Catalina város. — 8. Agyútelep a városnál. — 9. A városnál bástyafoka. — 10. Vigia erőd. — 11. Foro erőd. — 12. Morro erőd. — 13. A Morillo fok. — 14. La Socapa erőd. — 15. Mellékkikötő. — 16. A Sal fok. — 17. Buenavista kis kikötő. — 18. Helyi hajó. — 19. A Gascon folyó torkolata. — 20. A 6 rakodópart és kikötő.

SAN-JAGO DE KUBA.

A SPANYOL-AMERIKAI HÁBORÚBÓL.

A felavatásnál a verőfényes szép időben óriási vendégsereg volt jelen, köztük az esztergomi küldöttek, élükön Frey József orsz. képviselővel és a polgármesterrel, a környékbeli falvak: Dömös, Pilis-Szentkereszt, Szántó és Maróth lakossága ünnepi díszben.

A turisták tiszteletére Prokop Géza főerdész lakomát adott, a melyen egymást érték a lelkes felköszöntők. Ebéd után pedig dr. Téry Ödön népiünnepélyt rendezett a vendégsereg nagy örömeire.

Öreg este volt, mikor a társaság a feledhetetlen nap emlékével visszaindult a fővárosba.

A Magyar Turista Egyesület mindnyájunk elismerését kivívta az új menedékházzal, mely bizonyára rövid idő alatt a legkedveltebb kiránduló helye lesz a főváros közönségének.

Dr. Kovács Dénes.

SAN-JAGO DE KUBA.

Kuba szigete három kerületre van felosztva, melyeket nyugati, közép és keleti kerület néven neveznek. Az elsőnek s egyszersmind az egész szigetnek fővárosa Havana, a másodiknak Puerto Principe és a harmadiknak San-Jago de Kuba. A spanyol-amerikai háború legújabb eseményei sűrű emlegetés tárgyává teszik ez utóbbit.

San-Jago de Kuba (Kubai Szent-Jakab) a sziget keleti részének az északi partján fekszik, hátterében egy hegyektől körülvett szép és tágas öbölnek, melyet a Dunánál alig szélesebb bejáró két öböllel a tengerrel; ennél fogva ez a festői öböl, mely alig nagyobb a Balaton felénel, kiválóan alkalmas arra, hogy mind a viharok, mind az ellenséges támadások ellen biztos és könnyen védhető kikötőt szolgáljon. A spanyolok ezt már birtoklásuk kezdetén kitapasztalták s épen azért építettek mellé várost, mely csakhamar fölvirágozott, s ma is egyik legjobb kikötője a szigetnek.

Nem régen ide vonult be a spanyol hajóhadnak az a része, mely Cervera tengernagy parancsnoksága alatt áll. De, úgy látszik, vesztére; mert az öbölnek torpedókkal és tengeri

aknákkal is megrakott szűk bejárata majdnem lehetetlenné teszi ugyan, hogy a Cervera üldözésére oda gyűlt amerikai hajóraj oda behatolhasson, de más részről ugyanott Cervera egész hajóhadával együtt fogva van már május 31-ike óta, mert a bejáratot őrző amerikai hadihajók miatt sem erővel, sem csellel nem tud onnan a nyílt tengerre kijutni. Azok az erősítések, melyekkel a spanyolok úgy a várost, mint az öblöt egy várendszerre alakították, védelemre igen jók, de belőlük támadásra kelni lehetetlen. Hiába áll ott az öböl jobb oldalán a Morro erőd, melynek ágyúai a bejárat fölött teljesen uralkodnak, s hiába van az öböl baloldalának partjai fölött a La Socapa erőd hatalmas sáncaival: a spanyol hajókra leskelődő amerikai hajóhadat nem képesek elűzni, sem abban gátolni, hogy ágyúval az öblöt és egész környékét veszedelmesen ne fenyegetse, a mint hogy az eddigi hírek szerint már is igen nagy károkat tett úgy az erődítvényekben, mint az öbölbe szerült spanyol hajókban. Sőt a legújabb telegramok szerint Morro-t már egészen halomra lötték az amerikaiak. És San-Jago a szárazon sem igen várhat nagyobb segítséget kivált Havannából, a mely innen 800 kilométernyire van és különben is közbül esik a közép-kerület, mely eleitől fogva fő fészke a fölkelő hadaknak. Ehhez járul, hogy a 60,000 lakosu és előkelően csinos San-Jago vasúttal sincs összekötve Havannával, mivel a San-Jagótól nyugatra emelkedő nagy és meredek Sierra Maestra nevű hegység eddig legyőzhetetlen akadályokat gördített minden vasúti terv elé. Így San-Jagóból eddig csupán a közeli El Cobre nevű rézbánya-telephez és búcsújáró helyhez visz egy 15 kilométernyi hosszú vasút, mely mint föl és le menő hegyi vaspálya sajtószerű szerkezetűvel nevezetes. San-Jagót és vidékét gyakran látogatják kisebb-nagyobb földrészek; ezért a város legnagyobb részt csak egyszerszemű, lapos födelű házakból áll, melyek közt számos nevezetes régi épület van. Igen jól ki van építve a kikötője, mely egy szakaszokra osztott hosszú rakodó-partból áll, megrakva a küldendő vagy érkező áruk számára mindenféle raktár-épülettel. San-Jago és környéke egészséges éghajlatú.

A környező hegyek-halmok majdnem a tetőkig művelés alatt állnak. A lejtősebb és lapályosabb területeken és a völgyekben igen jövedelmes kávé- és dohányültetvények vannak. Az élénk kereskedelem mellett ipartelep is szép számmal vannak a városban. A san-jagói öböl eddigi ostroma közben egy amerikai hajó már légrépült a bejárat előtt; de az amerikaiak azt híresztelik, hogy azt a hajót nem a spanyolok tengeri aknája, hanem hadi cselből ők maguk robbantották föl. Az igazat majd csak ez után tudhatja meg a világ. Egyelőre csak annyi bizonyos, hogy az ellenfelek itt hatalmasan tüzelnek egymásra s hogy San-Jagóról még jó ideig fognak beszélni a hírek.

FARKAS OSMÁN BASA.

Farkas Oszmán basának, a magyar szabadságharc egyik vitéz katonájának halálhíre érkezett Konstantinápolyból, hol az agg hős 1849 óta élt s a hol annyi újabb babért szerzett magának s tiszteletet a magyar névnek.

Az elhunyt vitéz, Oszmán basa, családi nevén Farkas Adolf, Morvaországban született, de már zsenge ifjú korában Magyarországra költözött, hol számos rokona maiglan is él. Magyarra vált s az első között volt, a kik a szabadságharc kitérőse alkalmával siettek belépni oly csodálatraméltó gyorsasággal szervezett nemzeti hadseregünkbe. Nagy-Váradon esküdtött hűséget a honvédsázlónak, melyet el nem hagyott, míg csak a világi fegyverletétl reménytelenség nem tüntetett föl minden további ellenállást.

Az 1848-49-iki tél eseményei már Erdélyben találták, hol a fiatal hadnagy végigküzdötte Bem dícsőségteljes hadjáratát s mint egyik hadsége az ellenfeleltől rettegett táboroknak, tanulta megismerni e rendkívüli férfút. Bem oldalán vett részt többek között 1849 március 27-én a vöröstoronyi szorosban vívott három órai heves harcban, mely tudvalevőleg az oroszok teljes vereségével végződött. Mint százados Szamos-Ujvárnak volt tőparancsnoka, majd Bemet követve, a magyar hadsereg romjai által Krassómezőn vívott hősi harcokban vett részt, mignem végre ő is kimenekült Törökországba.

Követe Bem tábornok és mások példáját, Farkas is belépett a szultán hadseregbe századosi rangjának megtartásával. Az unalmas helyőrségi szolgálatot már 1853-ban fölvtarták azonban a nagy keleti háború világra szóló eseményei. Oroszország minden hadüzenet nélkül megszállta a dunai fejedelemségeket, hajóhadá pedig megtámadta és megsemmisítette november 30-án a szinopei kikötőben a török flottát.

Századunk egyik legvéresebb háborújának kockája ezzel el volt vetve. Törökország az alsó Duna mentén szállott szembe ellenségével, Anglia és Franciaország pedig megkötötték egymással keleti érdekeik védelmére azt a szövetséget, mely egyesült hadseregeiket Krimbe vezette. A dunai hadjáratot, melyben a török hadsereg kivált Oltenicza mellett fényes és elhatározó győzelmet aratott az oroszok fölött. Oszmán őrnagy Omer basa oldalán küzdötte végig, kinek hadsége volt. Nyelvismertetének a tanító pályára készült egykori honvédtiszt a török főhadiszálláson, hol francia és angol vezérkari tisztak voltak jelen, igen jó hasznát vette. Egyideig a brit főparancsnok, Raghan lord vezérkarába volt beosztva s itt tett szolgálatait az angol hadi éremmel tüntették ki.

1870-ben alezredesi ranggal a török katonai akadémia tanárává nevezték ki. Az óta szakadatlanul ezen intézmény működött, melynek tanulmányi igazgatójává lett. A legutóbbi orosz-török háborúban annyiban vett részt, hogy a Plevnában elsáncolt Ghazi Oszmán basának fontos parancsokat vitt Konstantinápolyból. E vesztélyes megbízásnak teljes sikerrel megfelelt, bár majdnem a portyázó orosz lovasság hatalmába került.

Farkas Oszmán basa török nőt vett el, a kivel a legboldogabb házasságban élt. E frigyból származott nagytehetségű és Konstantinápolyban valóssággal ünnepelelt leánya, Nigjar, a török nemzetnek ez idő szerint legkiválóbb költőnője, kinek dalait lefordították francziára is. Kune Ignác pedig néhányat magyarra.

Farkas Oszmán, költő leányával együtt, mi-

dig nagy szeretettel csüggött Magyarországon, melyet az országos kiállítás alkalmával meg is látogatott, midőn hosszasan időzött kivált a fővárosban, melynek fejlődését mindig nagy elragadtatással és igaz örömmel emlegette. Konstantinápolyi háza is tárva volt az oda ellátogatott magyarok előtt, kiket nemcsak ő, hanem leánya is igaz vendégszeretettel fogadtak.

A sok viszontagságot átélt agg katona egész a legutóbbi időkig megtartotta jó kedélyét, csak szívbjaja vált már több aggasztóvá. S halála is e miatt következett be. Pünkösdi vasárnapján szokott sétáját tette a gyönyörű fekvésű Prinkio szigeten, midőn szívbjaja hirtelen nagy mértékben kitört s az agg hős a partról a tenger hullámai közé zuhant.

Halála úgy Törökországban, mint itthon is nagy megilletődést keltett s gyászoló családjához mindenfelől sűrűn érkeztek a részvétnyilatkozatok. Hazánkban többek közt báró Podmaniczky Frigyes aláírásával, a 48-as honvédek országos bizottságának elnöksége is kifejezést adott részvétének, a hős bajtárs elhunytá felett.

AMERIKAI TORPEDÓ-VETŐ ÁGYÚK.

Számos feltaláló szerkesztett már olyan ágyúkat, melyek nem sulyos vasgolyókat, hanem nagyobb mennyiségű, erős robbanószerekkel megtöltött légi torpedókat lödöznek az ellenségre s lehetséges, hogy idővel az e rendszerű ágyúk a jelenlegi tüzérség teljes átalakulását fogják maguk után vonni. Különösen az amerikai feltalálók működtek sikerrel ez irányban s ámbár készítményeik még nem mondhatók tökéleteseknek, mégis több e fajta találmány már annyira használhatónak bizonyult, hogy az amerikai kormány közülök némelyeket a hadihajók s a partmenti erősségekben is alkalmazott.

Legújabbban Howell tengernagy készített egy különös szerkezetű torpedó-vető ágyút, mely kisebb méretű tábori ágyú gyanánt s nagy mintában készített partvédő ágyú gyanánt, egyaránt kielégítő eredményeket mutatott fel. Az amerikai kormány sietett is a találmányt megvásárolni s a Howell rendszerű partvédő ágyúk közül néhányat már a new-yorki erősségekben csatára készen felállítva várja a spanyol hajók támadását.

A Howell-féle partvédő ágyúk lövege ötven kilogramm robbanó gyapotot vagy e helyett ugyanannyi dinamitot tartalmaz, vékony fémcsőben elhelyezve; a löveg csücsén alkalmas gyújtókészülékkel, mely a célponthoz érve, az ütődés következtében a belül elhelyezett robbanó anyagot meggyújtja. Az ágyú hordási távolsága mintegy 3 ezer méter s azt hiszik, hogyha egyetlen ilyen löveg alkalmas helyen találja a hadihajót, azt okvetlen harc képtelenné fogja tenni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Egyedül. Bán Aladár. Budapest 1898. A század végéig porral, füsttel, fojtó párakkal teljes levegője a költészetben is érezteti hatását. A belső meg hasonlóság, hiteltelenség, cynismus, blazirtság, a testiség kultusza, sajnos, gyakori tárgyai a mai költészetnek. Jól esik, ha olykor tisztább levegőben érezzük magunkat, hol az eszmények fénye átszillog a ködön, s az el nem hervadt, nemes emberi szív öröme, bánata keres hangokat. Kellemes érzéssel forgatjuk ezért Bán Aladár kötetét. Nem elvont eszményeket, testetlen érzelmekeket dalol, látjuk, hogy ott gázol az élet rögös, gyakran sáros útján, de szemét vezető csillagjának tiszta fényén nyugtatja s az erkölcsi emelkedettség sem hiányzik verseiből.

Nem nagy költői tehetség, de mélyen érző ember s gyakorlott, finom ízlésű író. A kötetben többnyire alanyi érzéseinek ad hangot. Özvegy édes anyjáról gyakran emlékszik meg, sok szeretettel s méla fájdalommal. A szerelemnek is szentel egy-két virágot; de leggyakrabban saját küzdelmeit rajzolja s az árnyakat, melyeket a kor sőtéke vet érzékeny lelkére. Nyelve jó magyaros, verselésén meglátszik a műgond, de egyáltalán a nagyobb, mélyebb költői adomány hiánya is. A kötetből álljon itt mutatványul a következő költemény:

FARKAS OSMÁN PASA.

Néked mondom halát...

Néked mondom halát,
Hogy még el nem vesztém
Örökös bú-gondban,
Sötét gyötrelemben.
Te a szerelmed lett
Beteg lelkem szárnya:
Te tétél boldogga
Falu szép leánya,
Viruló rózsája.

Néked mondom halát,
Hogy el nem merültem
Az élet sarában,
Lelkötőlő bűnbűben.
Éjjeli tivornyák
Hervasztó hevébe'
A te szeléd arzód
Mosolygott élemben
Szerelmemben égve.

S habár évek multak,
S messze vitt a sorsom,
Drága képed most is
A szívemben hordom.
Te boldogga lettél
Puha fészek árnyán,
En meg itt maradtam
Elhagyottan, árván
Életem pusztáján.

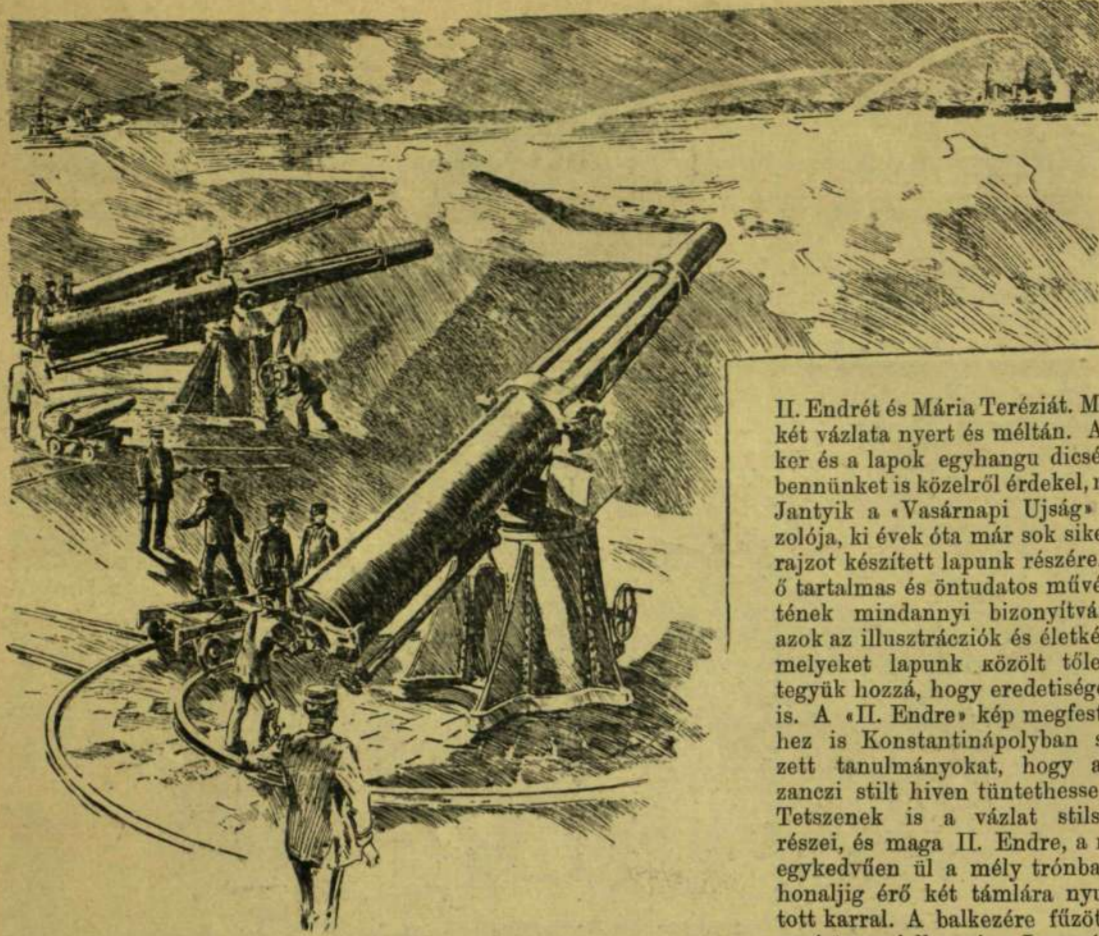
Áldom azt az órát,
Mely hozzád vezetett,
S először érintet
Ajkam kis kezedet.
Tőled kap fényt most is
Sorsom éjszakája,
S beragyogja égét
Multam boldogsága,
Édes emlékezet
Nyájás holdvilága...

A Budapesti Szemle júniusi kötetének válogatott tartalmát János Bélától «A renaissance-kori művészet fejlődéséről» című dolgozat nyitja meg, mely az «Aesthetika története» című pályanyertes művének egyik fejezete. Érdekesebben szól a nagy kor irodalmi és művészeti forradalmáról, mikor a természet és ember világát hatalomná s művészetben, a zsarnoki sablonok szétporladnak, s a kultur-életet új áramlat lepi el. Vadnay Károly pedig a magyar irodalmi életnek sok korrajzi vónással és adattal bővelkedő képét nyújtja «Pálffy

Albert emlékezete» című cikkében, melyet az akadémia egyik ülésén olvasott föl mint emlékbeszédet az elhunyt öreg íróról, kinek működését oly vonzó és tanulságos összeköttetésbe hozza közéletünk és irodalmi világunk félszázados multjával. A kötet további tartalma:

Nagyiványi Fekete Gyula cikke, mely «A gyermek-ügy» cím alatt szomorú társadalmi kérdést vesz elő, a bűnös gyermekeket, kik már zsenge korukban veszélyeztetik a társadalmi rendet, s mind többen kerülnek törvénytisztség elé; így Magyarországon is már 1892-ben 9483 gyermeket ítéltek el. A cikk elmondja, hogy mit tesz a humanitás a külföldön és nálunk az elzülles veszélyének kitétt gyermekek érdekében. A vallásosságban lát orvoslást s a pap-ságot mondja hivatottnak a gyermekek erkölcsi védelmére. — A kötet szépirodalmi részében Hardy Tamás «Othon, a szülőföldön» angol regényének ötödik folytatását olvassuk; Vargha Gyulától «Tinódi halála» című szép költeményt, Szász Károly fordításában pedig Lecky angol költő «Veled» című kedves költeményének lú magyar mását. Kégl Sándor «Az újabb angol irodalom története» ezimben Gosse most megjelent jeles munkájára hívja föl a figyelmet. A könyvismertetések közt külön cikket foglalkozik Márki Sándornak Arad-megyeről, dr. Karácsonyi Jánosnak Békésmegyeről, dr. Zsilinszky Mihálynak Csongrádmegyeről irt monografiájával. Aztán az «Értesítő» rovat Zalár József «A honvédlégből» című költeményes kötetéről, dr. Gaal Jenő «A szociális kérdés megoldása» könyvéről, Radó-Rothfeldnek a magyar alkotmányról Berlinben németül megjelent könyvéről, és Kun Sámuelnek «A pozitivizmus népszerű előadásban» című, Monier műve után dolgozott munkájáról számol be. A Budapesti Szemle Gyulai Pál szerkesztésében, a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg; ára egész évre 12 frt, fél évre 6 frt.

Ki volt Anonymus? ezimtel 216 lapra terjedő tanulmányt irt dr. Sebestyén Gyula, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának történelmi és néprajzi tanulmányokkal foglalkozó tisztviselője. A Magyar Történelmi Társulathoz ajánlott s két fő részből álló munkát vizsgálódásai alapján végeredményül azzal fejezi be a szerző, hogy Anonymus nem lehetett más, mint «Adorján» mester, az 1183-iki esztergomi prépost és az 1183—1184-iki párisi egyetemi hallgató, Magyarország néhai jó emlékeztető nagydicső királyának, III. Bélának, 1185—1186-iki jegyzője és prépost-kancellárja,

TORPEDÓ-VETŐ ÁGYÚK A NEW-YORKI ERŐSSÉGEKBEN.

1187—1204-ki erdélyi püspöke, a ki párisi tanuló...

Asbóth János társadalom-politikai beszédei...

A magyar nemzet pusztulása...

Az országháza falfestményei...

A pályázaton Jantyk Mátys két vázlata...

II. Endrét és Mária Teréziát. Mindkét vázlata nyert és méltán...

mely az aranybulla kihirdetését fogadja. Mária Terézia is korhí képmé...

Benczúr képei a lipótvárosi Bazilikában...

Vigszínház. A Vigszínházak kintinben mulató...

A vasúti hálókocsikat a nagy gyorsvonatokon...

e föllentéssel hetenként négy napi szabadságot...

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián június 6-ikán az első...

Ponori Theurek Emil volt az első felolvasó...

László főherceg szobra. Kisjenő közönsége...

A Nemzeti Szalon. A képzőművészek és műpártolók...

Pulszky Ferenc gyűjteménye a Nemzeti Múzeumban...

MI UJSÁG?

Művészi segélyalap. Nagy jelentőségű intézet...

Lajosné szül. Andrássy Ilona grófné elnökletével...

Munkácsy sorsa. A múlt héten Párisban Munkácsy...

László főherceg szobra. Kisjenő közönsége...

A budapesti tudomány-egyetem rektora.

Egyetemi új tanárok. A budapesti tudomány-egyetem...

Új titkos tanácsosok. A király gróf Kuin Géza...

Két gróf név egyesítése. Főiri családjaik közül...

A hirlapírás 40 év előtt és most. Falk Miksát az írói...

mint a hirlapírás kitüntetését látják a nagy rend...

Eljéltől kezdve szolgálom a hirlapírás. Ösmerem...

Helyreigazítás. Zichy Antalnak a Vasárnapi Ujság...

HALÁLOZÁSOK.

Kiss József, a Ferenc-csatorna vezérigazgatója...

Gróf Szécsen Antal, néhai udvari főmarsall...

Margitay Dezső, a jónövű író, a Petőfi-társaság...

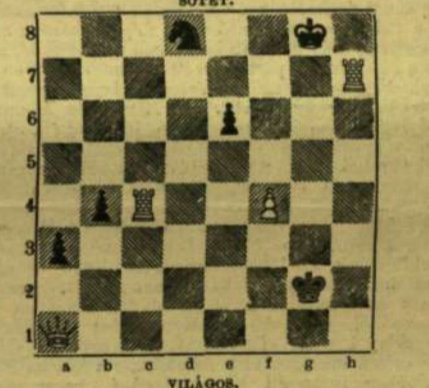
Elhunyt még a közlekedési napokban: Rónaszéki...

vérbátyja. ÁRAY KÁROLY, szolnoki kir. törvény...

WILDENAUER JÁNOSNÉ, szül. jászberényi Cseh Katalin...

SAKKJÁTÉK.

2065. számú feladvány. Feigl és Nemo-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2050. számú feladvány megfejtése. Dubbe F.-től.

Table with chess move notations: 1. H4-g5, 2. Hg5-h3, 3. Hh3-f2, 4. Hf2-e4.

Table with chess move notations: 1. Hg5-h3, 2. Hh3-f2, 3. Hf2-g3.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. - Andorfi S. - Kovács J. - Zárcsán: Bonga Károly.

Szerkesztői mondanivalók.

Örökre. Elbeszélés. Elégé gondosan van kidolgozva...

Csavargók. Rajz. Előnkben megírva, hanem vége felé...

Oh mi szép. Csillagos ég alatt Vége a tavasznak...

Nem közhölhetők. Élet. Sértés. Vigasztalás. Valami...

nem üti meg. — Dalok I.—V. Jó akarat és türelem kell hozzá, hogy egy kis érzést, közvetlenséget fedezünk föl e kis dalokban. Fakó nyelvzetük, gyöngye rimeik hajlandóvá teszik az olvasót, hogy értéköknél is kevesebbre becsülje.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 20-ik számában közölt képtalány megfejtése: Az álmoknak varázsában, hidd el, hogy több boldogság van, mint az élet valójában.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Királyi Pál-utca 4. sz.)

Gummiárnk, betegpótlási cikkek serekököt (összerak F. Bergeránd párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők Polgár Sándor egyetemi kötszerszénél, Bpest, Erzsébet-körút 50. 6734

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, 1898. Kossuth Ferenc, felelős szerkesztő, XXXII. évfolyam, főszerkesztő.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olesó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar újra elmaradót, új előzeteket szerezzen, hanem mindenkor kellő szívneművel álló közlemény, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által nyerték meg, jó hírnevét mint hazánk legelső rangú napilapja állandóan fenntartani, hogy az uton ne csak régi előzeteket kapjon, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradtán meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s így az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 20-20, illetőleg a kisebb alakban számúva 36-60 oldalnyi terjedelmű.

Csakis a lap ilyen méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai a nemben a legteljesebbek, nemesak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely a tudósításokat minden pártzsinatát olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő társas- és színházi híradása. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világirodalom remekéből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt között regények 400-500 nyomtatott ivre, vagyis 40-500000 rendes regény-kötetre rugnak. Így 40-500 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közölni kívánó tudósításai és előzetes publicistikái által nyert hírnevét, az ország és a világ hírvivőit, eredeti táviratait az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnapoknál megjelenő s egy-egy szaklapot pótló 'Irodalom', 'Tanügy' és 'Mezőgazdaság' című országos hírú rovatoknál s végül az Egyetértés legjobban informált közönségét, ipar mezőgazdasági rovatát és megbízható üzleti és tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen orgánusa, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes.

Mindenek előnyök dacára az Egyetértés előzetési ára a legmérsékeltőbb: 7345

Előzetéseket legelőnyösebben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.

Előzetes évről 20 ft. Fél évről 10 ft. Negyed évről 5 ft. Egy hónapra 1 ft. 80

Előzetéseket legelőnyösebben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás, describing its benefits for various ailments and providing contact information for the pharmacy.

Large advertisement for Selyem-basztruha, featuring a large headline and details about the fabric and its quality.

Advertisement for Szt.-Lukácsfürdő, including details about the bathhouse, location, and services.

Advertisement for Nyári gummizipók, featuring an illustration of a shoe and text describing the product.

Advertisement for Jod-forrás Hall fürdőhely, describing the location and health benefits of the iodine source.

Advertisement for Mattoni-féle Giesshübler Savanyu-kút, featuring a large graphic and text about the mineral water.

Advertisement for Epilepsiában, discussing medical treatments and providing contact information for a pharmacy.

Advertisement for Billige Briefmarken, offering cheap postage stamps from various countries.

Advertisement for Szeplő!, featuring a large graphic and text about a medical product or treatment.

Advertisement for Magyar Asphalt részvény-társaság, providing details about the company and its shares.

Advertisement for Mattoni és Wille, featuring a large graphic and text about a product or service.

Advertisement for Bőr- és szépségápolás szakorvosa, featuring a portrait of Dr. Révész Benő and details about his medical practice.

Advertisement for Megváltó gyógyszerháza, describing various medicinal products and their uses.

Advertisement for Érdekes tudnivaló, providing interesting facts and information about various topics.

Advertisement for Mattoni-féle Erzsépsfürdő, featuring a large graphic and text about the mineral water.

Advertisement for Idény május 1-től szept. végéig, providing details about a special offer or event.

Advertisement for Föld- és vízszint, providing information about land and water levels.

Advertisement for Szépség és egészség, featuring a large graphic and text about beauty and health products.

Advertisement for Szépség és egészség, providing details about beauty and health products.

Advertisement for HENNEBERG G. selyemgyárai, featuring a large graphic and text about silk products.

Large advertisement for CHOCOLAT MENIER, featuring a large graphic and text about the chocolate brand.

Advertisement for Magy. kir. jótékonycélu államsorsjáték, providing details about the state lottery and its prizes.

Advertisement for dr. SPITZER-féle arcztisztító kenőcs, describing a skin treatment product.

Advertisement for dr. SPITZER-féle bőrszépítő szappan, describing a skin soap product.

Advertisement for GANZ ÉS TÁRSA, featuring a large graphic and text about the engineering and machinery company.

Advertisement for Raktártart, providing details about a warehouse or storage facility.

Advertisement for Hirdetések felvételnek, providing information about advertising services.

Advertisement for Szépség és egészség, featuring a large graphic and text about beauty and health products.

Advertisement for ROZSNYAY MÁTYÁS, providing details about a product or service.

Advertisement for VELOUTINE, featuring a large graphic and text about a beauty product.

Advertisement for A női szépség, featuring a large graphic and text about women's beauty.

Advertisement for LESZKOVÁZ MILETA, providing details about a product or service.

Advertisement for SIÓFOK-FÜRDŐ, featuring a large graphic and text about a spa resort.

Advertisement for WALLA JÓZSEF, featuring a large graphic and text about a business or service.

Advertisement for Raktártart, providing details about a warehouse or storage facility.

Advertisement for Hirdetések felvételnek, providing information about advertising services.

Advertisement for Szépség és egészség, featuring a large graphic and text about beauty and health products.

Advertisement for Gyári raktára, providing details about a factory warehouse.

A „Very Well“

kerékpárgyárak csak elsőosztályú kerékpárokat gyártanak a legjobb anyagból. Eladás tényleges jótállás mellett. Raktár Budapestben Blau Józsefnél Teréz-körút 23. — Bécsben Baumann L.-nél VI./2. Millergasse 37. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 7650

Csak 4 1/2 forintért

szállítom az én világhírű húzó harmonikámat a BOHEMIÁT hosszú billentyűkkel és valódi gyöngyház-ráccsal. Két kettős húzóval és 11 hajtású erős fújatóval, eltörhetetlen érzékszervével. Minden hangnak megvan a maga saját billentyűje, ennélfogva a harmonikának ragyszerű az orgonához hasonló hangzása. Nagyság 40 hangú 2 Reg. 13 1/2 x 23 cm. 4 50 frt 30 „ 3 „ 17 „ 24 „ 5 50 „ 80 „ 4 „ 17 1/2 x 34 1/2 „ 6 50 „

EUG. SCHUSTER harmonikakészítő és hangszer-kereskedés Graalitz. 7305 Szétküldés utánvétel. Kiszállítás megengedve. — Ismétlődik magas jutalékokat kapnak

KIRÁLYNŐ-ARCZGRÉME,

legjobbnek ismert arczszépítő a világon.

Ezen arczcím a legrovidebb idő alatt eltávolítja az arczról minden bőrtisztatlanságot, u. m. szepőt, pórt, zsírt, mélysejtet, az azt befelé hárítja és eltávolítja. Teljesen ártalmatlan. Egy tégely 70 kr., két tégely 1 1/2 palack, három tégely 2 1/2 palack, négy tégely 3 1/2 palack, öt tégely 4 1/2 palack, hat tégely 5 1/2 palack, hét tégely 6 1/2 palack, nyolc tégely 7 1/2 palack, kilenc tégely 8 1/2 palack, tíz tégely 9 1/2 palack.

Temesváry József
Anyag-nyugvartára
Zombor, Jókai-tér 2.
Budapest Török József gyógyszerárban, Király-utca 12. sz.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcsök és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemű bőrelszáradás, ellen. A hatásért jótállás vállalatik.

Központi szétküldési raktár: **SCHWENK L.** gyógyszerész MEIDLING - BÉCS.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellette védjeggyel és aláírással el van látva, azért is értegni kell. 7670 Gyógyszertárban vásárolandó.

Főraktár: Budapest, Kivály-utca 12. szám **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerárban.

7712 KESSLER-féle MAGDA-HAJKENŐCS

dermatologiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételű folyó az elismert legjobb szer korpa ellen, ugyisint hajkihullás ellen.

Magda-hajkenőcs több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint kitűnő óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. 7887

Főzetküldési raktár: **KESSLER REZSŐ**-né győgyterés Gyertyános, (Törölkút vármegye). Raktárak a következő győgyterészekben: Budapest: Török József, Király-utca 12. Dr. Budai Emil, Városház-tér 7., Raditz Róbert, József-körút 64. Pozsony: Csollner Vince, Lőrinczkapu-út. Miskolc: Baurók Gyula, Székes-Fehérvár: Nagy Károly, Szegec: Bavecay Károly, Debrecen: Mihálovits Jenő, Arad: Földes Kelmén, Temesvár: Theodor Albert, Versez: Kuchler Béla, Karánsebes: Müller P. Jakab, Nagy-Szeben: Molnár örökösai, Brassó: Jakab Nándor, Kelemen Ferenc, Szász-Régen: Wermescher Emil.

Kwizda Fluidja

A kigyó védjeggyel.

Bégi jöhrű diétikus cosmeticus szer (bedörzsölő) az emberi test izmainak és inainak erősítésére.

1/4 palack ára 1 frt.

1/2 palack ára 60 kr.

Kreisapotheke, Kornenburg (Bécs mellett). A név, rag egy és csomagolás törvényesen védett. 7639

LOHSE világhírű különlegességei a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta feltűnően hatékonyan mint legkiválóbb bőrvíz a tökéletesen illó és édes megáztatására, valamint a nyári szeplő, napszűrés, pirosság, sárga foltok és az arcz minden tisztáltságának biztos eltávolítására fehérben és rózsaszínben szökékek, sárgában barnáknak.

LOHSE illótejszappan csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkiválóbb telette-szappan, drága 60 kr., rózsaszín 1 frt. Gyártmányaim vásárlásánál méltosnak mindig ügyelni a csigra: **GUSTAV LOHSE** 45 Jägerstr. 46 Berlin. udvari állatszerés.

Kapható Ausztria-Magyarország minden győgyterésében és jobb állatszer-üzleteiben. 7497

25. SZÁM. 1898. BUDAPEST, JUNIUS 19. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kétféle előfizetésben a postalg megfizetés után a postai költség megfizetésére — 2.50

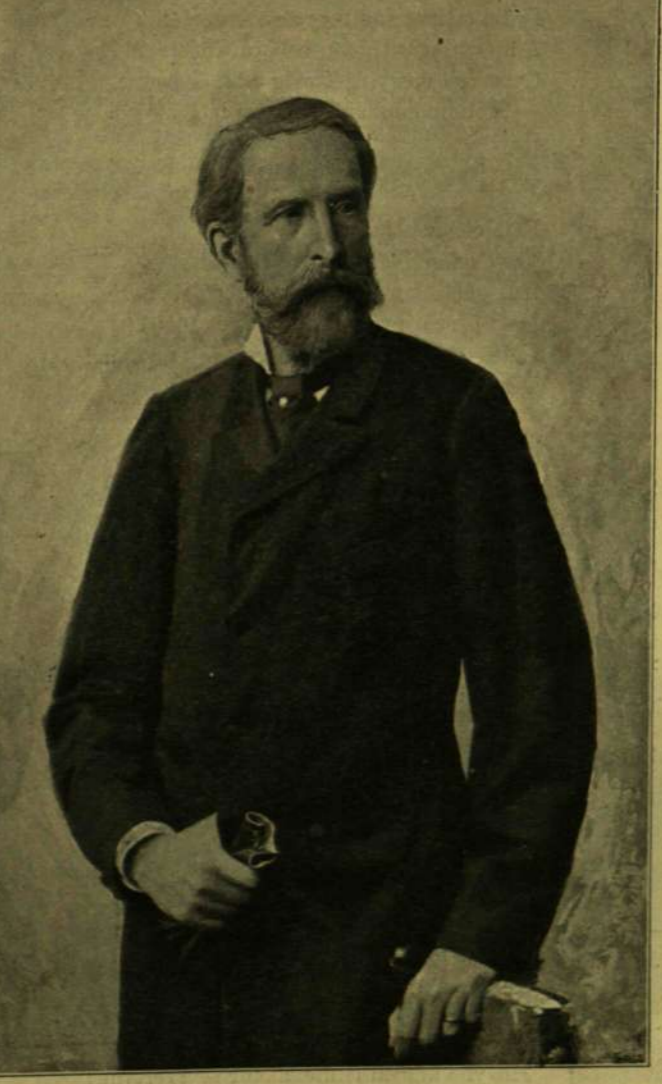
TÓTH VILMOS.

1832—1898.

ÉPEN MÁSFÉL ÉVE, hogy Tóth Vilmost, a már nyugalomba vonult, de még mindig munkabíró politikust és államférfit Ő Felsége a főrendiház elnöki méltóságára kinevezte. Az a készség, melylyel e fontos állásra habozás nélkül vállalkozott, mindenben azt a reményt keltette, hogy fényes elnöki székén még hosszú idei tevékenységre lesz képes. A következők azonban nem sokára megint az őt a főltevést. Egészsége mindinkább hanyatlani kezdett. Az egykor oly deli és erőteljű duzzadó férfi egyre gyakrabban érezte az utóbajait annak a szélütésnek, mely ezelőtt mintegy négy évvel érte; a legmondosabb ápolás mellett sem tudott többé felüldülni, s végre a jelen június hó 14-ikén Nyitra-Ivánkán bevégezte a szerencse ritka kedvezései közt folytatott életét, melyből közel ötven esztendő az hazai közélet szolgálatában töltött.

Tóth Vilmos a főirati párthoz csatlakozván, csakhamar közelebbi összeköttetésbe jutott Deák Ferenczcel, ki aztán annyira megkedvelte, hogy állandóan bizalmasabb hívei közé sorolta. Így a haza bölcsének környezetében nőtt bele a politikai életbe, a mi nemcsak neki, hanem közéletbeli egész szereplésének is nagy szerencséje lett. Az 1867-iki koronázó országgyűlésre is őt küldte föl a nyitrai kerület, s ekkor gróf Andrássy Gyula is kiváló figyelmet kezdett iránta tanusítani, mint a megyei élet alapos ismerője iránt; a belügyminiszteriuma miniszteri tanácsosa neveztek ki, mely állásáról Szlávy József után államtitkárrá lépett elő, aztán pedig 1871-ben maga lett belügyminisz-

terré. Már mint államtitkárnak nagy része volt a törvényhatóságokat, a községeket s a főváros törvényhatóságát rendező törvényekké létesítésében. Majd az 1848-iki választási törvény megújítása iránt terjesztett be törvényjavaslatot, mely először adott okot a magyar országgyűlésen arra, hogy az ellenzék az agyonbeszélés (obstrukció) fegyveréhez nyúljon. E javaslatából aztán, noha a Deák-párt helyeselte, nem is lett törvény. 1873-ban letette a miniszteri tárczát, de szívvél-lelékkel híve maradt pártjának, melyben azontúl is szótlanul népszerűséget élvezett. 1879-ben a közös legfőbb számszék elnökévé nevezte ki Ő Felsége; s ekkor megvált a parlamenti élettől, melyben mint képviselő

évek hosszú során át, 1861-ben s 1865-től 1879-ig folyvást élénk részt vett. Ekkor hivatala folytatására Bécsbe költözött, honnan csak a delegációk üléseire tért vissza koronként Budapestre. Bécsben érte a szélütés is, mely miatt 7 évi működés után számvevőszéki elnöki állásából nyugalomba vonult, míg Szlávy József lemondása után a főrendiház elnöki székét el nem foglalta.

Fokról-fokra való emelkedésével több kitüntetés érte, s egyebek közt a titkos tanácsosi méltóságot nyerte Ő Felségétől. De bármily fényes volt is pályafutása, soha egy pillanatra sem szédült meg annyira, hogy családi és társadalmi hagyományai csak legkisebb mértékben is szakított volna. Tiszta, nemes jellemét és szerénységét soha folt nem érte. Páratlanul szép családi életet élt. Mikor ez előtt néhány évvel özvegy maradt, szeretete egész melegt gyermekeire és unokáira árasztotta, kik őt viszont az imádásban szerették. Utolsó betegségében leányai, Zsuzsánna és Erzsébet — amaz Thuróczy Vilmos nyitrai megyei főispán, emez dr. Thuróczy Károly nyitrai kerületi főorvos neje — ápolták. A baj azonban gyógyíthatatlan volt. Nem régebben újabb szélütés érte, mely annyira megbénította, hogy azon túl már

TÓTH VILMOS.

Előcs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab.

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III., Hauptstrasse 120. (saját házában).

Az arany éremmel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, es. és kir. katonai intézőségek, vasúti, ipari-bánya, és gyári társulatok, építési vállalatok, é. totemterek, ugyisint gyári és ingatlan tulajdonosok szállítói. E homlokzat-festékek, melyek mézben feloldhatók, száraz állapotban poralakban és 40 különböző mintában külön-külön 16 krtól felfelé szállíthatók, és a mi a festék szűrtisztaságát illeti, azonos az olajfestékekkel. — **Mintakártya, ugyisint használati utasítás kívánatra ingyen és bérmentve küldeték.** 7645

A különbség, mely a

Christy,

boncztani kerékpárnyereg

kényelmessége tekintetében más nyeregekhez viszonyítva fennáll, a Christy-nyeregnek a hygiene követelményeinek megfelelő helyes szerkezetű van feltételezve.

Az orvosok a Christy-nyeret ajánlják.

Minden kerékpárna ráilleszhető.

Minden finomabb kerékpár kereskedésben kapható.

Egyike a másfajta nyeregeknek.

Tessék a Christy névre ügyelni.

Brosüröket ingyen küld:

Christy Saddle Co., Hamburg.

Pickhuben 5. 7682

Cacao van Houten

Jóságának és tisztaságának köszöni világhírét és rendkívüli kelendőségét. 7673

BEM és PETŐFI

Nagy körkép a szabadságharczról

Festette: Vágó, Styka, Spányi. 7630

Látható reggel 9 órától. Este villamos fénynél.

Aréna-út 70. Városliget. — Belépődíj 50 kr.

Allamilag kedvezményezett gőzre berendezett első magyar

Torony-óra-gyár

Mayer Károly L. utoda Müller János Budapest VII. Kazinczy-utca 3. sz. — Képes árjegyzékét ingyen és bérmentve

A női szépség

emelésére, tőkéletesebbé és fertőtlenítésére legkiválóbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és szírmentes készítmény a 7602

Margit Crème.

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitiliss) és minden más bőrbaj. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is ide bájós arcszint kölcsönös, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hölgyor 60 kr., 3 színben. Margit szappan 35 kr. Margit fogpép (Zalmepasta) 50 kr.

Készítő **FÖLDES** gyógyszerára, Aradon Deák Ferencz-utca 11. sz.

Főraktár: **Török József** gyógyszerára, Budapest Király-utca 12.

Üdvös tanács.

Köbögésnél, rekedésnél, a torok és légzési szervek működési zavaránál **Egger** biztos hatáson

MELLPASZTILLAI

veendő. (1 doboz 50 kr. és 1 frt. Próbadoz 25 kr.) A gyomor rendetlen működésénél radikális hatásonak bizonyultak 7630

Egger Szóda-Pasztillái.

(1 doboz 30 kr.) Mindkét szer kapható minden győgyterésében. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon: **Nádor**-győgyterés Budapest, Váci-körút 17. sz.